

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö Joensuun
nuorisotyön palvelurakenteessa

Sara Lind

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

04 / 2015

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Sara Lind	Sivumäärä 50 ja 22 liitesivua
Työn nimi Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö Joensuun nuorisotyön palvelurakenteessa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Kari Keuru	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Joensuun Setlementti ry, Harri Sarjanoja	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön toimeksiantajana oli Joensuun Setlementti ry. Työn tarkoituksena oli selvittää, minkälaista sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävää sosiaalista nuorisotyötä Joensuun Setlementti ry voisi uuden hankkeensa myötä tuottaa: kenelle toiminta tulisi kohdistaa ja minkälaisin toimintamuodoin. Rajauksena aiheelle oli Joensuun alue ja nuorille alle 20 – vuotiaille suunnatut vapaa-ajanpalvelut.</p> <p>Opinnäytetyön menetelmänä oli laadullinen tutkimus, jossa käytettiin puolistrukturoituja haastatteluja. Aineisto koostui viidestä haastattelusta, jotka toteutettiin maaliskuun 2015 aikana. Näiden ajatusten ja ideoiden pohjalta tuotokseksi syntyi Joensuun Setlementti ry:lle kehittämissuunnitelma, jossa annetaan konkreettisia ehdotuksia uuden hankkeen kohdistamiseksi ja toimintamuotojen määrittämiseksi, sekä muita ideoita toiminnan tueksi. Haastateltavat olivat Joensuun kaupungin nuorisajohtaja Jouni Erola, Joensuun sosiaali- ja terveystoimen kehittämisspäällikkö Karri Poutanen, erityisnuorisotyöntekijä Heikki Lehmus, asumisenpalvelu Aspa-koti Sillansuun varavastaava Satu Joutsen sekä Helsingistä Setlementtiliiton sukupuolisensitiivisen työn MeKaikki! – hankkeen projektipäällikkö Jelena Santalainen. Haastateltavilta on lupa heidän henkilöllisyytensä esiin tuomiseen.</p> <p>Aineistosta tuli ilmi useita kohderyhmiä, jotka tarvitsisivat Joensuussa vapaa-ajanpalveluita. Erityisesti haastateltavat näkivät varhaisnuorille sekä itsenäistyville nuorille vapaa-ajanpalveluiden tuottamisen tarpeelliseksi. Toimintamuotoina nousi esille pienryhmätoiminta eri muodoissaan, sekä avoimen toiminnan jatkokehittäminen. Lähtökohtana kaikelle tulisi olla toimintojen maksuttomuus sekä matala kynnyks. Haastateltavat pitivät Joensuun Setlementin nykyiset toimintamuodot tarpeellisina. Haastateltavien mielestä ne on syytä säilyttää osana Joensuun nuorisotyön palvelurakennetta.</p> <p>Tämä opinnäytetyö sekä siihen sisältyvä kehittämissuunnitelma on tarkoitettu Joensuun Setlementti ry:n käyttöön. Sen tarkoituksena on antaa haastateltavien mielipiteiden pohjalta suuntaa ja kehittämissäkökulmia Joensuun Setlementille.</p>	
Asiasanat sukupuolisensitiivisyys, sosiaalinen nuorisotyö, 3. sektori	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree programme of civic activities and youth work

ABSTRACT

Author Sara Lind	Number of Pages 50 and 22 pages of attachments
Title The gender-sensitive youth work in Joensuu youth work service structure	
Supervisor(s) Kari Keuru	
Subscriber and/or Mentor Settlement of Joensuu, Harri Sarjanoja	
Abstract <p>This thesis was ordered by Settlement of Joensuu. The purpose of this thesis was to find out what kind of demand for gender-sensitive social youth work there is in Joensuu: What forms of activities are needed and to whom. The research focus in this thesis was the free time activities targeted to under 20 years olds in Joensuu.</p> <p>This thesis was qualitative, containing a theoretical part and an empirical part with five semi-structured interviews. The interviewees were experts and specialists at their respective fields. The interviews happened in March 2015, they were one by one and all the interviewees gave permission to use their names in this thesis.</p> <p>The interview results showed that there are several focus groups that are in need of leisure activities in Joensuu. Especially leisure activities for preadolescents (in detail to prevent their social exclusion) and adolescents becoming independent are needed. Small group activities and further developing open activities are important, as well as keeping the activities free and easy to join in. Interviewees considered the activities Settlement of Joensuu currently provides to be important.</p> <p>This thesis including development plan was made for Settlement of Joensuu. Its aim is to help Settlement of Joensuu develop the activities they currently provide and give some direction to their new projects.</p>	
Keywords gender sensitiveness, social youth work, the third sector	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TIETOPERUSTA	7
2.1 Joensuun Setlementti ry	7
2.2 Sukupuolisensitiivisyys	8
2.2.1 Sukupuolisensitiivinen työote	10
2.2.2 Tyttö- ja poikatyö	12
2.3 Sosiaalinen nuorisotyö	14
3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	16
3.1 Opinnäytetyön tarve	16
3.2 Opinnäytetyön eettisyys ja validius	17
3.3 Aineistonkeruumenetelmät	19
3.3.1 Kvalitatiivinen tutkimus	20
3.3.2 Puolistrukturoitu haastattelu	21
3.3.3 Haastateltavien valinta	23
4 SELVITYKSEN ANALYSOINTI	25
4.1 Aineiston kuvaus	25
4.2 Aineiston analyysi	26
4.2.1 Joensuun nuorten vapaa-ajanpalveluiden nykytilanne	26
4.2.2 Lähtökohtana matala kynnys, paikallisuus, yhteistyö, maksuttomuus	27
4.2.3 Joensuun Setlementin nykyiset toiminnot	32
4.2.4 Kohderyhmät 5 - luokkalaisista itsenäistyviin nuoriin	34
4.2.5 Toimintamuotoina yksilötyö ja pienryhmätoiminta	36
4.2.6 Muut esille nousseet asiat	39
4.2.7 Eväitä sukupuolisensitiiviseen työhön	42
5 OPINNÄYTETYÖN TUOTOS	45
5.1 Kehittämissuunnitelman rakenne	45
5.2 Kehittämissuunnitelman sovellettavuus ja tulosten yleistettävyys	46
6 LOPUKSI	47
LÄHTEET	49
LIITTEET	51
Liite 1. Haastattelurungot	51
Liite 2. Kehittämissuunnitelma	56

1 JOHDANTO

”Ainaki yks hyvä aikuinen nuoruudessa on se pelastava tekijä.”

Näin sanoi haastattelussa erityisnuorisotyöntekijä Heikki Lehmus. Mielestäni tuossa lauseessa on kiteytettyä niin opinnäytetyöni kuin myös tilaajaorganisaation, Joensuun Setlementti ry:n, toiminnan perimmäinen tavoite; saada selville ne nuorten tarpeet ja vastata niihin erilaisin toimintamuodoin. Jotta nuorille voidaan tarjota hyvä, avoin ja turvallinen paikka olla ja elää omaa nuoruuttaan, ja jossa saa olla juuri sitä mitä on ja jossa rinnalla kulkijana on luotettava aikuinen.

Tarve opinnäytetyölle tuli tilaajan puolelta erittäin ajankohtaisessa tilanteessa. Koska Joensuun Setlementti ry:n nykyinen Tyttöjen tupa ja Isosiskotoiminta – hanke (2013–2015) päättyy, uutta hanketta varten oli tarve selvittää kohderyhmä ja menetelmät, joilla uutta hanketta olisi hyvä lähteä toteuttamaan. Opinnäytetyön tueksi osallistuin Oulussa Setlementtiliiton järjestämille sukupuolisensitiivisen työn koulutuspäiville, jossa pääsin esittelemään opinnäytetyötäni ideaa ja suunnitelmaa. Siellä sain arvokasta uutta tietoa, ja kuulin kokemuksia erilaisista toimintamodoista ja käytännöistä miten setlementtitoimijat eri puolilla Suomea toimintaansa toteuttavat. Lisää perspektiiviä ja pohjaa opinnäytetyön tekemiselle antoi myös suorittamani projektiopintokonaisuus Joensuun Setlementillä elokuusta joulukuulle 2014. Tämän kautta myös setlementtityö ja sen arvot tulivat tutuiksi, kun pääsin tutustumaan Joensuun Setlementin toimintaan.

Tässä opinnäytetyössä selvitetään teemahaastattelujen avulla Joensuun nuorisotyön toimijoilta, minkälaista sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä Joensuussa olisi tarve tehdä ja mitkä ovat ne toimintamuodot, joita Joensuun Setlementti voisi tuottaa ja näin ollen vastata tähän tarpeeseen. Rajauksena aiheelle ovat alle 20 – vuotiaat nuoret, heille suunnatut vapaa-ajan palvelut, sekä sosiaalinen nuorisotyö jota tehdään sukupuolisensitiivisellä työotteella.

Tutkimuskysymyksiä ovat:

- ketkä tarvitsevat Joensuussa sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä

- mitkä ovat ne toimintamuodot, joilla työtä olisi Joensuun Setlementin hyvä tehdä.

Aineisto kerättiin viiden haastattelun pohjalta. Niiden avulla työstettiin opinnäytetyön tuotos, kehittämissuunnitelma, Joensuun Setlementti ry:lle uuden hankkeen suunnittelun tueksi. Opinnäytetyö on tärkeä myös tilaajalle, sillä Joensuun Setlementti ry haluaa sen avulla saada suuntaa uuden hankkeen kohdistamiseen ja toimintamuotojen määrittämiseen. Opinnäytetyön tuloksiin tullaan viittaamaan myös Raha-automaattiyhdistykselle tehtävässä hankerahoitushakemuksessa. Opinnäytetyön aihe sopii yhteisöpedagogille, sillä sukupuolisensitiivinen nuorisotyö on yhteisöpedagogin osaamisaluetta, ja työotteena hyvä tapa työskennellä erityisesti nuorten kanssa. Järjestösektori on toimintaympäristönä erinomainen työskentelypaikka yhteisöpedagogille ja näin ollen kansalaistoiminnan ja nuorisotyön ammattialaan sopiva. Lisäksi tämänkaltainen selvitys- ja kehittämistyö antaa perspektiiviä aitiopaikalta siinä, millaista työtä järjestökenttä voi pitää sisällään. Lisäksi se antaa tietoa niistä yhteistyökumppaneista ja verkostoista mitä Joensuussa järjestöjen välillä on.

Tämän opinnäytetyön keskeisinä teemoina ovat sukupuolisensitiivisyys ja sosiaalinen nuorisotyö. Teoreettisen tietoperustan aiheet on rajattu näihin kahteen käsitteeseen, sukupuolisensitiivisyyteen ja sosiaaliseen nuorisotyöhön, sillä ne ovat keskeisimmät tämän kehittämistyön aiheen kannalta ja sisällöltään todella monimuotoiset. Lähestyn aihetta kertomalla ensin tilaajaorganisaatiosta, Joensuun Setlementti ry:stä, sen lähtökohdista, toimintaperiaatteista ja arvoista. Sen jälkeen määrittelen sukupuolisensitiivisyyttä, ja laajennan tietoperustaa kertomalla sukupuolisensitiivistä työotteesta sekä tyttö- ja poikatyöstä. Avaan laajemmin myös sosiaalisen nuorisotyön käsitettä nuorisotyön tehtävineen ja sosiaalisen nuorisotyön sisältöä, kun sitä tehdään sukupuolisensitiivisellä työotteella. Haastateltavilta kysyttiin lupa heidän henkilöllisyytensä esiin tuomisesta, ja kaikki antoivat suostumuksensa. Haastateltaviin viittaavat tekstit on hyväksytetty haastateltavilla ennen opinnäytetyön julkaisemista. Haastatteluiden litterointimateriaali on opinnäytetyön tekijällä.

2 TIETOPERUSTA

2.1 Joensuun Setlementti ry

Joensuun Setlementti ry perustettiin vuonna 2002, ja se on osa Suomen Setlementtiliittoa. Toiminta on monimuotoistunut vuoden 2009 jälkeen, jolloin toimintaa alettiin kehittää. Silloin käynnistyi Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama Tyttöjen tupa ja Isosiskotoiminta – hanke. Hankkeen toteutusaika on 2013–2015. Kuten Setlementtiliitonkin, myös Joensuun Setlementin keskeisenä ajatuksena on tehdä kasvatuksellista ja sivistyksellistä työtä lasten ja perheiden parissa. Kansalaistoiminta on merkittävä osa työtä, ja se näkyy muun muassa erilaisten osallisuuden muotojen kehittämisenä, vapaaehtoistyönä, kansalaisvaikuttamisena, sekä kohtaamismahdollisuuksien luomisena eri ihmisten välille. (Joensuun Setlementti ry 2014.)

Tyttöjen tupa- ja Isosisko toiminnan lisäksi Joensuun Setlementti on ottanut osaa Mun Talous – hankkeeseen, jonka tarkoituksena on tehdä sosiaalista nuorisotyötä nuorten taloudenhallintataitojen parantamiseksi. Syksyllä 2014 aloitti myös Poikien tupa – toiminta, joka Tyttöjen tuvan tavoin on kohdennettu 6-16 vuotiaille lapsille ja nuorille. Poikien tupa – toimintaa tuotetaan yhteistyössä Joensuun kaupungin nuori- ja palveluiden kanssa. (Joensuun Setlementti ry 2014.)

Joensuun Setlementtiä ohjaavat setlementtiarvot joita ovat: yhteisöllisyys, arjen keskellä toteutuva lähimmäisenrakkkaus, erilaisten ihmisten välinen yhteistyö, yksilön oikeuksien kunnioittaminen, erilaisuuden hyväksyminen, ihonväristä, kulttuurista tai sukupuolesta riippumaton tasa-arvoisuus, sitoutuminen heikommassa tilanteessa olevan ihmisen tilanteen parantamiseen, luottamus ihmisen ja hänen yhteisönsä kykyyn ratkaista itsenäisesti omia ongelmia, paikallisuus sekä usko henkilökohtaisen ystävyyden ja yhteyden mahdollisuuteen yli rajojen. (Joensuun Setlementti ry 2014.)

Suomen Setlementtiliiton historia ajoittuu aina 1800-luvun Itä-Lontoon kansalaiskeskuksiin, josta toiminta on saanut alkunsa ja mallinsa. Suomeen setlementtitoiminta rantautui vuonna 1918 ja se on sivistys- ja sosiaalista työtä tekevä kansalaisjärjestö. Setlementtityö on aina poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta. Setlementtiliiton

toiminta on laajentunut ympäri Suomen ja siihen kuuluu 33 paikallisyhdistystä sekä 7 alueellista lapsi- ja nuorisotyön piiriyhdistystä. Ensimmäisenä perustettiin Kalliolan Setlementti, joka on siis vanhin ja nykyään myös suurin toimija. Setlementtityössä paikallisuus ja paikalliset tarpeet ohjaavat toimintaa. Koska Suomen Setlementtiliitto toimii keskusjärjestönä, sen keskeisenä tehtävänä jäsenjärjestöille on yhdistää ja tukea kaikkia setlementtijärjestöjä, tarjota asiantuntijatukea sekä tuottaa palveluja jäsenilleen. Setlementtiliiton toiminta on keskittynyt seitsemään toimialaan, joita ovat asumisen palvelut, monikulttuurinen työ, kansalaisvaikuttaminen, opinto- ja kulttuuri-toiminta, lapsi- ja nuorisotyö, seniori- ja vanhustyö sekä vaikeat elämäntilanteet. (Setlementtiliitto 2014d.)

Suomen Setlementtiliiton perustehtäviä ovat yksilön elämänhallinnan edistäminen, elämän kestävän oppimisen mahdollistaminen, ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja lähimmäisyyden edistäminen, sekä yhteisöllisyyden toteutumista ja yhteiskunnallista vaikuttamista edistävien toimintamuotojen kehittäminen. Keskiössä onkin Setlementtityön ideologia, joka perustuu juuri yhteisöllisyyden voimistavaan vaikutukseen, yksilöllisyyden ja monialaisuuden arvostamiseen sekä vaikeassa elämäntilanteessa olevien ihmisten selviämistä edistävään toimintaan. (Setlementtiliitto 2014d.)

2.2 Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä huomioida sukupuolten vaikutuksia nuoren elämässä. Kun tehdään sukupuolisensitiivistä tyttö- ja poikatyötä, keskiössä on tunnistaa erilaisia tyttönä ja poikana olemisen muotoja ja tapoja. Puhuttaessa sukupuolisensitiivisestä työotteesta tarkoitetaan niitä työtapoja, joilla pyritään purkamaan, avaamaan ja laajentamaan sukupuolirooleja ja roolittuneita käyttäytymismalleja. Niin sukupuolisensitiivisessä työotteessa kuin myös kulttuurisensitiivisessä työotteessa on tärkeää ottaa huomioon yksilön kulttuurit, arvot, normit ja reflektoida niitä. Sukupuolisensitiivistä työtä tekevän on tärkeää tiedostaa ja reflektoida omia ajattelumallejaan, ja osata suhtautua kriittisesti omiin stereotypioihin, sekä tiedostaa omat käsitykset esimerkiksi sukupuolirooleja tai eri kulttuurien edustajia kohtaan. (Setlementtiliitto 2014a.) Sukupuolisensitiivisyys käsitettä määritellään parhail-

laan, sillä se elää ajassa ja kulttuurissa. Setlementtityössä sillä tarkoitetaan laajalaisesti erilaisia sosiaalisen nuorisotyön muotoja.

Nuoret hakevat hyväksyntää peilaamalla itseään aikuiseen. Annettaessa monenlaisia rohkaisevia, kannustavia ja turvallisia esikuvia miehenä tai naisena olemisesta, turvaa ja hyväksyntää, sekä tilaa ilmentää itseään, nuori uskaltaa kasvaa omaksi itseksensä. (Punnonen 2008, 527.)

Sukupuolisensitiivisyydessä keskeisenä ajatuksena on, että yksilö on oikeanlainen juuri sellaisena kuin on. Tällaista työtä tehdessä pyrkimyksenä on tukea ja auttaa yksilöä muodostamaan oma identiteettinsä ja rohkaista häntä kasvussa omaksi itseksensä ilman paineen tunnetta olla tietynlaisen muotin tai mallin mukainen. (Helsingin Tyttöjen talo 2014.)

Anttonen (2007, 4-5) pohtii sukupuolisensitiivisyyttä kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä sosiaalisen vahvistamisen kautta. Anttonen määrittelee sosiaalisen vahvistamisen yksilön ja yhteisön kasvun tukemiseksi, mikä on nähtävillä myös sukupuolisensitiivisessä työtöteessä. Nuorten kanssa tehtävässä työssä se on usein ennaltaehkäisevää työtä, jonka tavoitteena on nuoren elämänhallinnan taitojen tukeminen. Sukupuolisensitiivisellä työtöteellä voidaan sosiaalisen vahvistamisen kautta näin ollen myös tukea nuoren sukupuoli-identiteetin myönteistä kehitystä. Tällaisen työtöteen pyrkimyksenä on tarjota moninaisia mahdollisuuksia kasvaa itseään arvostavaksi nuoreksi joka saa kasvaa erilaisuutta ja yhdenvertaisuutta arvostavassa yhteisössä.

Lastenpsykiatri ja tietokirjailija Suvi Auvinen sekä Folkhälsanin päiväkotien tasa-arvoasioiden projektijohtajana toimiva Sara Sundell (2/2012, 28–29) pohtivat Tulva –lehden Sukupuolisensitiivisyyttä kasvatukseen -artikkeleissaan lasten ja nuorten tarvetta tulla kohdatuksi omana itsenään. Auvinen painottaa jokaisen lapsen erityisyyden huomioimasta oli kyse sitten lapsen sukupuolesta tai temperamentista. Lapsille tulisi tarjota erilaisia naisen ja miehen malleja, jotka edesauttavat lasta käsittelemään myös omaa sukupuolisuuttaan. Auvinen ilmaisee myös huolensa nykyisen koulutusjärjestelmän resurssipulasta ja sen vaikutuksista lapsiin ja painottaa, kuinka lapset

tarvitsisivat turvallisia aikuisia arkipäiviinsä, jotta he voisivat kasvaa sellaisiksi miehiksi ja naisiksi kuin haluavat.

Sundell painottaa kirjoituksessaan lasten samanlaisista oikeuksista, velvollisuuksista ja mahdollisuuksista sukupuolesta riippumatta. Sundell kritisoi perinteisten sukupoliroolien tiukasti kiinnipitämisestä. Hänen mukaansa silloin voi jäädä hyödyntämättä ne ominaisuudet, joita lapsella olisi, mutta mitä hän ei ole ikinä saanut tuoda esiin, eikä osaa näin ollen hyödyntää aikuisenakaan. Esimerkkinä hän kertoo oman työnsä tuloksista päiväkodeissa, jotka ovat kokeilleet sukupuolisensitiivistä kasvatusta. Tässä kokeilussa tavoitteena on ollut tasa-arvo ja se, että lapset saavat olla sellaisia kuin itse haluavat. Hänen mukaansa tulokset ovat olleet positiivisia, sillä lapset ovat sukupuolesta riippumatta olleet kavereita keskenään, kiusaamistapaukset ovat vähentyneet, lapset ovat rauhallisempia ja keskustelevat enemmän eivätkä he tule nähdyiksi tekojensa tai sukupuolensa kautta vaan aidosti omana itsenään. (mt., 28–29.)

2.2.1 Sukupuolisensitiivinen työote

Sukupuolisensitiivisessä työotteessa paneudutaan naiseksi ja mieheksi kasvamisen erityisyyteen ja pyritään tunnistamaan siihen liittyvät kipukohdat. Tämä mahdollistaa kokonaisvaltaisen tukemisen nuoren oman identiteetin rakentumisen aikana. Sukupuolisensitiivisen työotteen avulla tuetaan nuoria löytämään oma naiseus tai mieheys monien mallien ja vaihtoehtojen joukosta. Työntekijältä sukupuolisensitiivinen työ vaatii omien ajattelumallien ja käsitysten kriittisen tarkastelun sekä tiedostamisen, älyllistä ja emotionaalista tasapainoilua sekä ennen kaikkea suurta tilanneherkkyyttä, kriittisyyttä ja itsereflektiota. (Eischer & Tuppurainen 2011, 15–17.) Tällaisessa työssä keskiössä on sukupuolen määrittämien prosessien tunnistaminen sekä erilaisten olemisen muotojen näkyväksi tekeminen (Nummenmaa & Korhonen 2000, 77).

Sukupuolisensitiivistä työtettä käyttävän työntekijän oman ammatillisuuden kannalta on tärkeää itsensä, omien ajatusmallien, toimintatapojen sekä stereotyyppien jatkuva kriittinen tarkastelu. Työntekijän on tärkeää tiedostaa niitä keskeisiä biologisia, psykologisia ja sosiaalisia kysymyksiä, jotka vaikuttavat yksilön elämään. Tällaisessa työotteessa monipuolinen ohjaukikäytäntöjen ja toimintamallien käyttö, yksilön tarpei-

den huomioonotto, herkkyys, sekä taito havaita konteksti- ja olosuhdetekijöitä ovat merkkejä vahvasta ammatillisuudesta. (Nummenmaa & Korhonen 2000, 80–81.) Päivi-Katriina Juutilaisen (2003, 96–97) mukaan sukupuoliherkkyttä työotteenaan käyttävä ohjaaja omaa kattavan teoreettisen tiedon ja ymmärtää, että maailma on useissa suhteissa erilainen miehille ja naisille ja osaa huomioida tämän asiakastyössään. Lisäksi ohjaaja tiedostaa sukupuoleen liittyvät omat uskomuksensa, stereotypiansa ja näiden vaikutukset omaan ohjaustoimintaansa sekä pyrkii jatkuvasti kehittämään omia toimintatapojaan. Lisäksi ohjaaja tunnistaa yhteiskunnissa vallitsevat sukupuolistavat rakenteet.

Sukupuolisensitiivinen työote voidaan käsittää myös sukupuolitietoisella toiminnalla, jossa sukupuolen eri merkitykset otetaan tietoisesti huomioon. Siihen sisältyy myös sukupuolen yhteiskunnallisen merkityksen tiedostaminen, ahtaiden sukupuoliroolien purkaminen sekä myönteisen, omannäköisen sukupuoli-identiteetin tukeminen. Tällaisessa työotteessa puretaan stereotyyppisiä käsityksiä sukupuolesta, joka mahdollistaa laajemman ja monipuolisemman tavan olla tyttö tai poika. Sukupuolisensitiivisessä työotteessa pyrkimyksenä on vahvistaa nuoren voimaantumista, elämönhallintaa sekä osallisuutta. (Malmi ym. 2012, 9.)

Joensuun Setlementin toiminnassa sukupuolisensitiivinen työote on vahvasti mukana ja se näyttäytyy monin eri tavoin. Esimerkiksi Tyttöjen- ja Poikientupatoiminnassa ohjaajilla on herkkyttä huomioida kävijöidensä yksilölliset tarpeet ja he tiedostavat, kuinka sukupuoli vaikuttaa nuoren kasvuun. Tupatoiminta on hyväksyvää ja avointa, jossa jokaista nuorta rohkaistaan olemaan oma itsensä. Tupatoiminnassa nuoret myös saavat kertoa toiveitaan ja yhdessä ohjaajien kanssa suunnitella tulevia tapahtumia ja teemoja.

Ihmisen sukupuoli määrittää elämänkulkua ja sen rakentumista monilla eri elämänsektoreilla, kuten yksilön ammatinvalinnassa, koulutuksessa tai työnjakona yksityiselämän toiminnassa. Kun ohjaustyössä käytetään sukupuolitietoista työotetta, ohjaajan tulee osata havaita ne naisten ja miesten elämän kontekstit, joissa sukupuolta tuotetaan. Nämä vaikutukset voivat ilmetä esimerkiksi odotuksina ja toimintoina, joita sukupuolirooleilta odotetaan. (Nummenmaa & Korhonen 2000, 74–75.)

Näre (2008, 524–525) nostaa esiin ajatuksen, jossa nuorisotyöhön kuuluu keskeisenä ajatuksena kasvatuksellisuus sekä perinteen ja arvojen siirtäminen seuraavalle sukupolvelle. Sukupuolisensitiivisyyden merkitys tässä yhteydessä on tietoisuus siitä, kenelle tätä ajatusta siirretään ja kuka sen siirtää. Nuorisotyön toimintakentällä käytettävää sukupuoliherkkää työtettä voidaan kehittää muun muassa psyko- ja sosi-draamasukuisia menetelmiä käyttäen, ryhmä- tai yksilötyöskentelynä nuorten itsetuntemuksen syventämiseen.

Varpu Punnonen (2008, 521–523) painottaa tunnistamisen tärkeyttä siinä, kuinka sukupuoli vaikuttaa ihmisen elämään ja ratkaisuihin. Tällaista kutsutaan sukupuolitietoisuudeksi, jolla viitataan siihen, että tiedostetaan ne odotukset, joita yhteiskunta kohdistaa miehiin ja naisiin. Tiedostettaessa nämä odotukset niitä voidaan muuttaa, moninaistaa ja antaa useampia vaihtoehtoja molempia sukupuolia sallivaan suuntaan. Punnonen painottaa sen pohtimista ja tiedostamista, kuinka suuri merkitys sukupuolta koskevilla käsityksillä on ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Esimerkiksi hän nostaa tavat ja asiat joita tytöille ja pojille sallitaan – tällainen asettelu voi olla jo lähtökohtaisesti este nuorelle toteuttaa itseään. Punnonen kehottaa sukupuolisensitiivisessä työssä purkamaan sukupuolen tiukasti kahtiajakautunutta maailmaa. Keskeisenä ajatuksena on kannustaa nuoria olemaan oma itsensä ja toimimaan tasavertaisessa vuorovaikutussuhteessa toistensa kanssa.

2.2.2 Tyttö- ja poikatyö

Naiseus ja mieheys ovat moniulotteista ja osiltaan ristiriitaistakin, eikä ole vain yhtä oikeaa tapaa olla tyttö tai poika. Sukupuolisuuden ja oman seksuaali- ja sukupuoli-identiteetin pohtiminen on tärkeä asia nuoren elämässä, johon hän tarvitsee tukea ja tilaa. Tämän vuoksi sukupuolisensitiivisyydessä tunnustetaan ja ymmärretään yksilöiden erilaiset kasvun ja kehityksen kysymykset ja korostetaan sitä, että kasvun kipukohdat voivat olla pitkälti sukupuolisidonnaisia. Työssä rohkaistaan yksilöitä löytämään ja tiedostamaan omia vahvuuksiaan ja voimavarojaan, kuuntelemaan itseään ja olemaan aidosti sellainen kuin on. Samalla tuetaan ja pyritään vahvistamaan yksilöiden taitoja toimia yhdessä muiden kanssa ja tätä kautta tulla osaksi yhteisöä. (Helsingin Tyttöjen talo 2014.)

Naistietoisuus tähtää yksilön omannäköisen naiseuden löytämiseen, omaksi itseksi tulemiseen ja itsensä hyväksymiseen. Se käsittää ymmärrystä ja tietoisuutta tytöksi ja naiseksi kasvamisesta, sen kipukohdista sekä naisena olemisen historiallisessa ulottuvuudessa. (Eischer & Tuppurainen 2011, 16, 24–26.) Tyttötyön tavoitteena on tyttöjen kasvun ja itsetunnon kokonaisvaltainen tukeminen, sekä erilaisten naisten mallien tarjoaminen vaihtoehdoiksi ahtaille käsityksille (Malmi, Seppälä, Eischer & Mulari 2012, 9). Tyttötyön tehtävä ja tarkoitus on tukea tyttöjen identiteetin rakentumista ja kasvua omaksi itsekseen, jossa työmuotona käytettävän vuorovaikutteisen työn avulla tuetaan ja vahvistetaan itsetuntoa, sekä vahvistetaan sosiaalisesti (Näre 2008, 543).

Viime vuosikymmenen aikana sukupuolisensitiivistä työtettä on alettu kohdistaa myös pojille ja miehille. Tähän on vaikuttanut muun muassa kriittisen poika- ja miestutkimuksen profiilin nousu Suomessa. Poikatyötä tekeviä tahoja on Suomessa jo useita, kuten Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Setlementti, ja Miesten keskus. Toimintatapoja on lukuisia aina isä- ja kaveritoiminnasta maahanmuuttajamiestyöhön ja sukupuolivähemmistötyöhön. Esimerkkinä mies- ja poikalähtöistä työstä on setlementtiliikkeen tuottama Poikien Talo – toiminta Helsingissä ja Oulussa ja Herrax – hanke Kuopiossa. Sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä voidaan siis kohdistaa yhtäläillä tyttö- kuin poikatyöhönkin, vaikka aina 2000 – luvulle saakka se miellettiin Suomessa enemmän tyttöihin kohdennetuksi työksi. (Setlementtiliitto 2015b). Usein toimintamuodot ovat kohdistettua toimintaa, esimerkkinä Tyttöjen- ja Poikien tupatoimintana tai vastaavasti Tyttöjen- ja Poikien Talotoimintana. Näissä tapahtuva työ on sukupuolisensitiivistä työtä, jossa yhteisöllisyys ja kohtaaminen ovat olennainen osa toimintaa. Yhteisöllisyyttä tuotetaan ja se konkretisoituu toiminnassa.

Kalliolan Nuoret ry:n Poikien Talo – hankkeen projektityöntekijät Kalle Laanterä ja Sami Seppilä kirjoittavat Nuorisotyö – lehden (8/2013, 18–19) Sukupuolisensitiivisyys työssä poikien kanssa -artikkelissaan, siitä, miten pojat tulisi kohdata. He kertovat, että sukupuolisensitiivinen poikatyö haastaa yhteiskunnan kapeita käsityksiä miehi-syydestä ja se on kriittistä osaamista, jonka avulla nuoren moninaisuus voidaan nähdä voimavarana. Sukupuoli ei saa olla toiminnan ja tekemisen esteenä vaan sen tavoitteena on mahdollistaa ja antaa jokaiselle oma tila löytää oma tapansa olla. Artik-

kelissaan Laanterä ja Seppilä pohtivat, kuinka usein erilaisiin sosiaalisiin ongelmiin tarjotaan vain toimintaa tai kuripedagogiikka, ja juuri tämän vuoksi poikia ei pysähdytä aidosti kuuntelemaan. He painottavat, kuinka aikuisen aito kiinnostus nuoren asioista ja hyvinvoinnista, sekä nähdyn tulehisen tunne ilman ennakkokäsityksiä, ovat merkityksellisiä pojille.

2.3 Sosiaalinen nuorisotyö

Vuonna 2006 voimaan tullut nuorisolaki (72/2006) määrittelee nuorisolain tarkoituksiksi "(...) tukea nuoren kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Tavoitteen toteutumisen lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo (...) sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen."

Nuorisotyön keskeisiä tehtäviä voidaan tarkastella neljän perusfunktion kautta: sosialisointifunktioon, personalisointifunktioon, kompensointifunktioon sekä resursointi- ja allokointifunktioon. Sosialisointifunktiolla tarkoitetaan nuoren liittämistä yhteiskunnan, kulttuurin ja yhteisöjen jäseneksi sekä sellaisten tietojen, taitojen, arvojen ja toimintatapojen välittäminen, joka mahdollistaa nuoren osallistumisen yhteisöjen ja yhteiskunnan kehittämiseen. Sosialisointifunktiolla on samanaikaisesti sekä säilyttävä että uudistava luonne. Sen toteutumisen kannalta on oleellista tiedostaa, mikä on nuorisotyön sosialisointitehtävä. Personalisointifunktiolla tarkoitetaan nuoren kasvun tukemista omaksi itsekseen, itsenäiseksi sekä omat tarpeensa ja tavoitteensa tuntevaksi yksilöksi. Sen toteutuminen edellyttää nuoren yksilöllisyyden ja ainutlaatuisuuden tunnistamista ja tukemista. Koska käytännön työssä sosialisointi- ja personalisointifunktioiden toteuttaminen on haastavaa, kompensointifunktio keskittyy niiden puutteiden ja ongelmien korjaamiseen, mitä sosialisointifunktiossa ja personalisointifunktiossa ilmenee. Keskeisenä ajatuksena on nuorten auttaminen ja ohjaaminen ja nuoren omien mahdollisuuksien toteuttaminen. Kompensointinuorisotyössä korjataan tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja henkilökohtaiseen elämäntilanteeseen kohdistuneita ongelmia, ja toiminta on kohdistettu usein erityistä tukea tarvitseviin nuoriin. Nuorisotyön neljäntenä tehtävänä on yhteiskunnan nuorille osoittamiin voimavaroihin (resursointi) ja niiden suuntaamiseen (allokointi) vaikuttaminen. Resur-

sointi- ja allokointifunktion toteuttaminen edellyttää myös muiden toimijoiden aktiivisuutta nuorten asioissa. (Nieminen 2008, 21–26.)

Sosiaalinen nuorisotyö on tavoitteellista, nuorten osallistamiseen tähtäävää työtä. Se on pitkälti ennaltaehkäisevää, vaikka se pyrkiikin kohdentumaan erityistä tukea tarvitseviin nuoriin (Punnonen 2008, 523). Suomessa sosiaalinen nuorisotyö on kehittyneessä nuorisotyön, erityisnuorisotyön ja sosiaalityön pohjalta ja se on levinnyt käsitteenä, koulutuksena ja toimintana Suomessa 1990-luvun aikana. Parhaimmillaan se on moniammatillista ja pitkäjänteistä vuorovaikutusta nuorten kanssa. Se perustuu työntekijän ja nuoren luottamuksellisten ja voimaannuttavien vuorovaikutussuhteiden kehittämiseen erilaisten toiminnallisten menetelmien avulla. Sosiaalisen nuorisotyön lähtökohtia on asiakaslähtöisyys, intensiivisyys, moniammatillisuus, ajankohtaisuus, jatkuva työn arviointi sekä ennaltaehkäisevä ja korjaava työote. Työmenetelminä käytetään yksilö-, pienryhmä-, suuryhmä- ja verkostotyöskentelyä. Työ on toiminnallista, jossa keskitytään vahvasti voimavarakeskeisyyteen ja luottamuksellisuuteen. (Linnosuo 2003, 6-7, 11–12.)

Setlementtiliitto määrittelee sosiaalisen nuorisotyön yksilön tarpeista käsin rakentuvaksi ennaltaehkäiseväksi ja moniammatilliseksi korjaavaksi työksi, joka sijoittuu nuorisotyön ja sosiaalityön rajapinnalle. Toimintamuotoina sosiaalista nuorisotyötä tehdään usein matalan kynnyksen toimintana, josta nuori voi löytää oman yhteisönsä. (Setlementtiliitto 2015c.) Punnonen (2008, 524) mukaan sosiaalisessa nuorisotyössä on myös sosiaalityön ulottuvuuksia. Tätä hän perustelee sillä, että keskeistä on tukea tarvitsevien nuorten tavoittaminen ja sosiaalinen vahvistaminen. Sosiaalisessa nuorisotyössä toimitaan moniammatillisesti. Tärkeää on yksilön kohtaaminen omana itsenään, sekä hänen elämäntilanteensa kokonaisvaltainen huomioon ottaminen.

Sosiaalista nuorisotyötä tehdessä keskiössä on etsiä nuoren elämän myönteisiä voimavaroja ja kehittää niitä tukevia toimintamalleja. Usein toimintamallina on ryhmätoiminta, joissa toiminta kumpuaa nuorten toiveista ja tarpeista esimerkiksi erilaisten toiminnallisten menetelmien kautta. Tällaiset toiminnalliset menetelmät pohjautuvat siihen, että nuori voi ilmaista niiden kautta tunteitaan, löytää keinon ilmaista itseään sekä olla vuorovaikutuksessa muiden nuorten ja aikuisten kanssa. (Setlementtiliitto 2015c.)

Sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävän sosiaalisen nuorisotyön tavoitteena on huomata tyttöjen ja poikien yksilöllisen tuen tarve ja tiedostaa heitä koskevat stereotyyppiset käsitykset, roolipaineet ja odotukset. Keskeisenä ajatuksena on, että nuoret tarvitsevat luotettavien aikuisten läsnäoloa, tukea, kannustusta, välittämistä, arvokkuuden tunteita ja hyväksyntää. Tämä mahdollistaa työntekijöitä huomaamaan syrjäytymisen uhat ja luo mahdollisuuksia nuorille olla omanlaisensa arvokas yksilö, tulla kohdatuksi ja huomioon otetuksi omana itsenään. Sukupuolen huomioivassa nuorisotyössä tarvitaan tytöille ja pojille tarkoitettuja tiloja, palveluja ja kohdennettuja ryhmiä, joissa on tarkkaan mietitty mitä tarjotaan ja miksi. (Punnonen 2008, 525–528.)

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

3.1 Opinnäytetyön tarve

Tämän opinnäytetyön aihe pohjautuu suoraan tilaajaorganisaation, Joensuun Settlementti ry:n, tarpeesta selvittää, millaista sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävää sosiaalista nuorisotyötä Joensuun alueella tarvitaan. Tutkimuskysymykset ovat: ketkä sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä Joensuussa tarvitsevat, ja minkälaisina toimintamuotoina sitä olisi hyvä kyseisille kohderyhmille toteuttaa. Opinnäytetyö pohjautuu tutkimukselliseen kehittämiseen, jonka konkreettisena tuotoksena on kehittämissuunnitelma. Siinä annan ideoita toimintamuodoille ja kohderyhmille ja tiivistän selvitksen perusteella, millaista sukupuolisensitiivistä työtä Joensuussa tarvitaan.

Usein kehittäminen ja tutkimus linkitetään yhteen. Kehittämistä voi tapahtua tieteellisen tutkimuksen keinoin, tutkimuksellisen kehittämisen keinoin sekä arki ajattelun kehittämisen keinoin. Tutkimuksellisen kehittämisen lähtökohtana on kattava aihealueen hallinta sekä tunnusmerkkeinä monipuolinen menetelmien käyttö, aktiivinen vuorovaikutus eri toimijoiden kanssa, sekä pyrkimys ratkaista käytännöstä nousseita ongelmia tai uudistaa käytäntöjä ja luoda uutta. Lisäksi se on vuorovaikutusta eri toimijoiden välillä, kysymysten muotoilua ja tutkimista, sekä muutoksen hakemista. Tutki-

mukselliselle kehittämistyölle voi tulla tarve erilaisista lähtökohdista, kuten organisaation kehittämistarpeesta ja halusta saada aikaan muutoksia. Toimintaympäristön avulla määritellään tarkempi kehittämistehtävä ja rajataan kehittämisen kohde, jonka jälkeen suunnitellaan menetelmät kehittämistyön työstämiseen. Tavoitteena on usein ongelmien ratkaisu, uusien ideoiden ja käytäntöjen luominen sekä kehittäminen. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 17–21, 25.)

Kehittämistyössä tutkimuksellisuus ilmenee järjestelmällisyytenä, tietoperustalla, analyttisyytenä, kriittisyytenä sekä uuden tiedon luomisena ja jakamisena. Tällä tarkoitetaan, että järjestelmällisyys käsittää valintojen perustelun ja dokumentoinnin, ja tiedon hankinnassa etsitään jo tutkittua käytännön tietoa kehittämistyön tueksi. Analyttisyydellä tarkoitetaan sitä, että erilaisia menetelmiä käyttämällä tunnistetaan, eritellään ja luodaan erilaisia näkökulmia, kriittisesti arvioidaan hankittua tietoa, näkökulmia, omia valintoja, koko prosessia ja tuloksia, ja että lopuksi dokumentoidaan prosessi ja lopputulos tarkasti ja huolehditaan tiedon levittämisestä. (Ojasalo ym. 2009, 22.)

Tätä kehittämistyötä, jossa selvitetään sukupuolisensitiivisen nuorisotyön sijoittumista Joensuun nuorisotyön palvelurakenteeseen, tarvitaan Joensuun Setlementti ry:n tulevan hankkeen suunnittelua ja kohdistamista varten. Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt kehittämissuunnitelmaa apuna käyttäen tullaan suuntaamaan Joensuun Setlementti ry:n jatkohankkeen toiminnot ja suunnitelmat, ja näihin selvityksen tuloksiin tullaan viittamaan Raha-automaattiyhdistykselle tehtävässä hankerahoitushakemuksessa. Päämääränä on edellä kerrottujen teoriapohjien mukaisesti luoda kehittämisideoita eri toimintamallien avulla niille kohteille, joille haastatellut nuorisoalan toimijat näkevät kehittämisenkohteeksi. Tavoitteena on lisäksi ideoiden ja menetelmien suunnittelu tilaajaorganisaation käyttöön sekä käytäntöjen luominen.

3.2 Opinnäytetyön eettisyys ja validuus

Jotta työstä tulisi mahdollisimman luotettava, on tärkeää pitää yllä kriittistä näkökulmaa lähteitä kohtaan. Lähdeettä valittaessa on hyvä kiinnittää huomiota muun muassa kirjoittajan tunnettavuuteen ja arvostettavuuteen, lähteen alkuperään ja ikään, uskot-

tavuuteen, julkaisijaan sekä totuudellisuuteen ja puolueettomuuteen. Lähteiden on hyvä olla aina primäärlähteitä – alkuperäisiä, jotta tekstin alkuperä ja sisältö olisi mahdollisimman muuttumaton. (Hirsjärvi ym. 2008, 109–110.) Mäkinen (2006) toteaa, että lähteiden kriittisen käytön ja oikean viittaustavan lisäksi, on tärkeää osata karsia tarjolla olevasta tiedosta ainoastaan ne merkityksellisimmät, olennaisimmat ja luotettavimmat lähteet, ja käytettävä niitä. (Mäkinen 2006, 130–131).

Keskeisenä lähtökohtana tutkimukselle on objektiivisuus ja kriittisyys. Objektiivisuudella tarkoitetaan sitä, että tutkijan omat mielipiteet, stereotyyppiat ja olettamukset eivät saa vaikuttaa tutkimuskohteen ominaisuuksiin tai tutkimuksen kulkuun. Kriittisyys on puolestaan tutkijalle itselle asetettu vaatimus, joka näkyy kriittisessä asenteessa tutkimusta ja lähteitä kohtaan. (Mäkinen 2006, 28–33.)

Opinnäytetyötä kirjoitettaessa pidettiin yllä kriittistä näkökulmaa lähteiden sisällöstä, alkuperästä, kirjoittajasta, ajankohdasta sekä ajankohtaisuudesta aihetta kohtaan. Kuten edellä mainitussa kappaleessa todetaan, työn luotettavuuden kannalta on tärkeää tekijän omien ajattelumallien ja olettamusta pois jättäminen. Opinnäytetyössäni olen pyrkinyt refleктоimaan omia ajatuksiani ja tähdännyt siihen, että työn tuloksiin ja koko prosessin kulkuun ei vaikuttaisi millään lailla omat olettamukseni tuloksista, vaan tulokset tulevat puhtaasti haastatteluiden analysoinnin kautta, ja niihin mahdollisesti vaikuttavat tekijät on otettu huomioon ja tarkasteltu kriittisesti. Esimerkiksi, jos haastateltavan näkemyksiin on vaikuttanut tämän työnkuva tai ammatillinen paikka nuorisotyön palvelurakenteessa, tuodaan esille mahdollisesti niihin vaikuttavat tekijät.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta edistää tutkijan tarkka kertomus tutkimuksen toteuttamisesta sen joka vaiheista. Lisäksi tutkijan tulisi kertoa haastatteluolosuhteet, siihen käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät ja virhetulkinnat sekä tutkijan itsearviointi tilanteesta. Tutkimuksen tulkintoja tehdessä tulee perustella, mille pohjalle tulkinnan esittää. (Hirsjärvi ym. 2008, 226–228.) Luotettavuutta voidaan lisätä käyttämällä myös triangulaatiota, eli tutkimalla selvittettävää ilmiötä useasta näkökulmasta, esimerkiksi eri tiedonkeruumenetelmiä käyttämällä (Ojasalo ym. 2009, 94).

Tutkimuksen sisältäessä haastatteluja tulisi haastattelurunko testata aina etukäteen sellaisilla henkilöillä, jotka pystyvät antamaan kriittistä palautetta. Tällä ennaltaeh-

käistään virheiden syntymistä ja välttämään validiteettiongelmalta. (Mäkinen 2006 92–93.) Sisäisellä validiteetilla, pätevyydellä, tarkoitetaan tutkimuksen teoreettisten ja käsitteellisten määrittelyjen sopusointua. Se osoittaa tutkijan tieteellisen otteen ja tieteenalansa hallinnan voimakkuutta, kun taas ulkoinen validiteetti tarkoittaa tulkintojen ja johtopäätösten, sekä aineiston välisen suhteen pätevyyttä. (Eskola & Suoranta 2008, 213).

Validiteettiongelman ehkäisemiseksi opinnäytetyön haastatteluiden kysymysrungot testattiin etukäteen koehaastattelun yhteydessä. Koehaastattelutilanteessa mukana olivat Joensuun Settlementin toiminnanjohtaja Harri Sarjanoja, kehittäjä Anniina Löytönen sekä ohjaaja Annika Hyttinen. Koehaastattelutilannetta ei nauhoitettu, ja siinä tulleiden kommenttien avulla ja tilaajaorganisaation toiveita huomioiden haastattelurungot muokattiin lopulliseen muotoonsa.

Haastateltaville lähetettiin sähköpostitse kysymysrungot noin viikkoa ennen haastattelua. Näin he pystyivät valmistautumaan haastatteluun ja tiesivät, minkälaisia kysymyksiä haastattelussa kysyttäisiin. Sähköpostiviestiin laitettiin lisäksi Internetosoitteet sukupuolisensitiivisyyttä käsittelevälle sivustolle (www.sukupuolisensitiivisyys.fi) sekä Joensuun Settlementin Internet sivulle (www.settlementijoensuu.fi). Opinnäytetyö perustuu nimenomaan asiantuntijoiden lausuntoihin ja näkemyksiin heidän kattavan tietonsa ja ammattinsa kautta. Siksi haastateltavilta on lupa heidän henkilöllisyytensä käyttämiseen opinnäytetyössä, näin he eivät ole anonyymejä vastaajia vaan asiantuntijoita ammattinsa puolesta. Ennen opinnäytetyön julkaisemista haastateltaville on lähetetty heihin viittaavat tekstit hyväksyttäväksi, jotta väärintulkintoja ei tulisi. Kaikkea selvityksessä saatua tietoa on käsitelty ilman ennakkokäsityksiä ja – oletuksia, ja haastattelujen analysointi sekä kehittämissuunnitelman sisältö pohjautuu selvitysprosessin aikana saatuun tietoon. Selvityksessä esiin tulleet kehittämisen kohteet pohjautuvat haastateltavien näkemyksiin, joiden pohjalta omia ideoitani käyttäen olen tehnyt kehittämissuunnitelman.

3.3 Aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyön menetelminä on kvalitatiivinen tutkimus, jossa käytettiin puolistrukturoituja haastatteluja. Opinnäytetyö pohjautuu nuorisoalan toimijoiden näkemyksiin, jossa he kertovat Joensuun alueen nuorille tarjotuista palveluista, sekä siitä mitä Joensuussa heidän näkemyksensä ja ammattialansa näkökulmasta vielä tarvittaisiin. Lisäksi yksi haastateltavista antaa näkökulmia ja eväitä sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävään sosiaaliseen nuorisotyöhön. Laadulliseen tutkimusmenetelmään päädyttiin juuri tämän vuoksi: haluttiin keskittää haastattelut tarkkaan valikoidulle kohderyhmälle pyytämällä haastateltavaksi henkilöitä, joilla on mahdollisimman laaja tieto, taito ja näkemys Joensuun nuorisotyön kentästä ja nuorille kohdennetuista palveluista. Haastattelumenetelmänä on puolistrukturoitu haastattelu, kullekin haastateltavalle rakennettiin haastattelurunko (Liite 1.) haastattelun tueksi.

Tiedonkeruumuodoksi päädyttiin haastatteluihin lomakekyselyn sijaan, sillä haluttiin saada tietoa tarkemmin ja syvemältä. Haastattelutilanne myös mahdollisti jatkokysymysten esittämisen ja uusien näkökulmien saamisen. Lisäksi haastattelumuoto paransi työn luotettavuutta. Väärintulkittavuuden mahdollisuudet minimoimoihin tarkentavien kysymysten ja haastateltaville lähetettyjen oikolukemisen ja hyväksyttämisen ansiosta.

3.3.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimusmenetelmät on perinteisesti jaettu määrällisiin (kvantitatiivisiin) ja laadullisiin (kvalitatiivisiin) menetelmiin. Tyypillinen kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä on isomalle otannalle tarkoitettu lomakekysely ja strukturoitu haastattelu. Puolestaan kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmiä ovat teema-, avoin- ja ryhmähaastattelut sekä osallistuva havainnointi. Verrattaessa määrälliseen tutkimukseen, laadullisessa tutkimuksessa otanta on huomattavasti pienempi, mutta syvempi. Laadullisen tutkimuksen peruseriaatteena on hankkia suppeammasta kohteesta paljon ja monipuolisesti tietoa ja tätä kautta ymmärtää paremmin ja kokonaisvaltaisemmin tutkimuksen kohteena selvitettävää ilmiötä. (Ojasalo ym. 2009, 93–94.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tyypillistä on kokonaisvaltainen tiedon hankinta sekä ihmisten suosiminen tiedonkeruumuotona. Tutkimusote on induktiivinen, eli se päättyy

yksityisistä havainnoista yleisiin merkityksiin. Ajatuksena on, että tutkija voi luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin haastateltaviensa kanssa kuin mitausvälineillä kerättyyn tietoon. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysiä, joka tarkoittaa, että lähtökohtana on aineiston monipuolinen ja yksityiskohmainen tarkastelu, ei jonkin teorian testaaminen. Lisäksi aineiston keruussa käytetään laadullisia metodeja, kuten haastatteluja ja havainnointia. Edellä mainittujen lisäksi kvalitatiivisen tutkimuksen yksi pääpiirteistä on myös tarkoituksenmukaisesti ja tarkkaan valikoidun kohderyhmän valinta ja käyttö tutkimuksessa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tärkeää on aihealueen perusteellinen tunteminen sekä aineiston monipuolinen käyttäminen tutkimuksessa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 160, 260.)

Tässä opinnäytetyössä laadullisen tutkimuksen tunnusmerkit todentuivat juuri näiden esimerkkien kautta: menetelmänä käytettiin teemahaastattelua, johon pyydyt haastateltavat oli tarkoin valikoitu tähän aihepiiriin sopiviksi. Haastattelumuotoon päädyttiin, jotta tuloksia saataisiin syvemmältä ja perustellummin. Näin myös virhetulkinnan mahdollisuus pienentyi.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään haastatteluja tiedonkeruumuotoina, jolloin kyseessä on lähinnä avointen kysymysten ja keskusteluteemojen esittämistä valituille yksilöille tai ryhmille. Laadullisen tutkimuksen tunnusmerkkejä on tietoisesti valittujen henkilöiden haastattelu teemahaastattelun tai avoimen haastattelun keinoin. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, ettei tutkija sekoita siihen omia uskomuksiaan ja asenteitaan, vaan pyrkii ymmärtämään haastateltavan näkökulmia ja ilmaisuja. (Tilastokeskus 2015a.)

3.3.2 Puolistrukturoitu haastattelu

Tietoperustan lisäksi opinnäytetyössä keskiössä ovat haastattelut, jotka ovat teemaltaan puolistrukturoituja. Puolistrukturoitu haastattelu, eli teemahaastattelu, on tiedonkeruumuoto, joka on suunniteltu perusteellisesti etukäteen, mutta jossa sisältö ja kysymysten muodot ja painotukset voivat vaihdella haastattelujen mukaan (Ojasalo ym. 2009, 41).

Haastattelu on tilanteena ennen kaikkea vuorovaikutusta haastattelijan ja haastateltavan välillä. Lähtökohtana on, että haastattelijalla on kysyjän ja puheen ohjaajan roolissa fokuoimassa keskustelua haastatteluun teemaan, kun taas haastateltavalla on tieto ja kokemus kyseisestä aihealueesta. Haastattelun luonteesta riippuen haastattelu voi perustua jo ennalta määrättyyn runkoon, tai se voi olla hyvinkin avointa keskustelua. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 22–23.)

Haastattelujen järjestäminen, suunnittelu ja toteutus sekä niistä saatujen aineistojen analysoiminen oli uusi, mutta mielenkiintoinen ja kasvattava kokemus. Koin haastattelutilanteissa tilanneherkkyyden kenties keskeisimmäksi asiaksi. Halusin olla koko ajan tilanteessa läsnä erottaakseni ne asiat, joilla on selvityksen kannalta merkitystä, ja joista on hyvä saada tarkennusta lisäkysymysten avulla.

Puolistrukturoitu haastattelu on muodoltaan lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Tällaisessa teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun keskeiset aiheet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. Yleensä teemahaastatteluja käytetään laadullisessa tutkimuksessa, mutta sitä voidaan käyttää myös määrällisessä tutkimuksessa. (Hirsjärvi ym. 2008, 203.)

Teemahaastatteluissa haastattelun teemat ovat ennalta tarkoin mietittyjä ja määritettyjä, ja sen etuna on haastateltavan kokemuksesta rakennettu aineisto. Koska teemahaastatteluissa otanta on suhteellisen pieni, on syytä kiinnittää huomiota haastateltavien valintaan. Teemahaastattelu voidaan mieltää keskusteluksi, jolla on jokin etukäteen päätetty tarkoitus. On tärkeää, että haastattelijalla pitää haastattelun rakenteen hallinnassaan, kuitenkin johdattelematta vastauksia mihinkään suuntaan. (Tilastokeskus 2015b.)

Haastatteluiden pohjaksi tehtiin haastattelurungot, jotka sisälsivät avoimia ja kohdennettuja kysymyksiä haastateltavan ammattiosaamisalueeseen liittyen, sekä kysymyksiä liittyen tilaajan näkemyksiin, kohderyhmiin ja toimintamuotoihin. Jokainen haastattelu oli ainutlaatuinen ja eli hetkessä, jolloin oli tärkeää tiedostaa lisäkysymyksen paikat, tarkentavan tiedon tai laajemman kuvan saamiseksi sekä virhetulkintojen mahdollisuuden väistämiseksi.

Haastattelurungoissa oli kaksi pohjaa: yksi tehtiin Jelena Santalaisen haastatteluun, joka kertoi sukupuolisensitiivisyydestä ja sukupuolisensitiivisestä työotteesta, kun sitä käytetään nuorisotyössä. Toinen haastattelurunko tehtiin muita neljää haastateltavaa varten, jotka kaikki toimivat Joensuun nuorisektorille. Vaikka haastattelurungon pohja oli samanlainen, kohdennettiin kysymyksiä juuri kyseiselle haastateltavalle sopiviksi muun muassa haastateltavan ammattitoimenkuvaan sopivaksi. Vaikka haastattelurunko oli näillä neljällä samankaltainen, jokainen haastattelu oli täysin erilainen, sillä haastattelun kulku ja lisäkysymykset ja haastateltavien toimenkuva työssään vaikuttivat myös vastauksiin ja heidän esittämiin näkökulmiin.

3.3.3 Haastateltavien valinta

Haastateltaviksi haluttiin sellaisia nuorisoalan toimijoita, jotka omalla ammatillisuudellaan ja työkokemuksellaan pystyisivät kertomaan näkemyksiään sukupuolisensitiivisen nuorisotyön tarpeesta ja tämän hetkisestä tilanteesta Joensuussa. Koska haastateltavien joukko oli suhteellisen pieni, haluttiin haastateltavien valinnalla vaikuttaa siihen, että saadaan kuulla mahdollisimman kattavasti ja monista eri näkökulmista näkemyksiä.

Haastateltavia lähestyttiin sähköpostitse, joissa kerroin itsestäni ja opinnäytetyöstäni, sen tutkimuskysymyksistä ja selvitettävistä aiheista, haastattelutilanteesta sekä siitä, miksi tarvitsisin haastateltavakseni juuri kyseisen henkilön. Haasteeksi koin, kun taho, jota olisin pitänyt hyvänä haastateltavana, kieltäytyi haastattelusta ja piti löytää uusi haastateltava kyseisen tilalle. Oli myös useampi taho, jotka eivät vastanneet missään vaiheessa yhteydenottoon. Lopullisilta haastateltavilta onnekseni sain vastaukset kohtalaisen nopeasti ja sopiva määrä haastateltavia oli kasassa. Haastattelut sain sovittua helmikuun aikana ja maaliskuussa toteutin kaikki haastattelut. Vaikka haastateltavien määrä oli kohtalaisen pieni, haastattelumateriaalin määrä oli kuitenkin hyvä.

Asiantuntijahaastateltavat olivat Joensuun kaupungin nuorisojohtaja Jouni Erola, sosiaali- ja terveystoimen kehittämispäällikkö Karri Poutanen, asumisenpalvelu Aspakoti Sillansuusta varavastaava Satu Joutsen, Nuorisoaseman erityisnuorisotyöntekijä

Heikki Lehmus sekä Settlementtiliiton MeKaikki! – hankkeen projektipäällikkö Jelena Santalainen. Kaikki haastateltavat toimivat nuorisotyön näköalapaikalla moniammatillisessa työyhteisössä, mikä omalta osaltaan loi kattavan näkemyksen nuorten tarpeista.

Jouni Erola on Joensuun kaupungin nuorisajohtaja. Erolalla on kattava tieto-taito, näkemys ja pitkä ura Joensuun alueen nuorisotyöstä. Työssään hän vastaa nuorten palveluista sekä tapahtumapalveluista. Päävastuualueena hänellä on nuoret ja nuorten palvelujen suunnittelu.

Karri Poutasella on 20 vuoden ura, josta 10 vuotta hän on toiminut lastensuojelusektorilla. Nykyään Poutanen toimii Joensuun sosiaali- ja terveystoimen kehittämispäällikkönä. Poutasen työnkuvaan kuuluu strateginen taso, jossa tehdään kaupunkistrategioita ja suunnitelmia, ja pyritään tuottamaan tietoa siitä, minkälaisia asioita Joensuussa tulisi kehittää esimerkiksi juuri nuorten tilanteessa; minkälaisena nuorten tilanne Joensuussa näyttäytyy ja minkälaisia palveluita puuttuu. Lisäksi Poutanen on osallisena valtakunnallisissa ohjausryhmissä.

Satu Joutsen toimii asumispalvelutyöntekijänä asumisenpalvelu Aspa-koti Sillansuussa. Koulutukseltaan hän on sairaanhoitaja ja erikoistumisalana psykiatrinen hoitotyö. Hänen työnkuvassaan keskeisessä roolissa on kotikäynnit ja ryhmätoiminnot. Joutsenella on kattava kokemus asumispalvelutyöstä ja hän sopi haastateltavaksi hyvin, koska hän näkee työssään jatkuvasti nuoria ja heidän tarpeitaan ja hänellä on näkemys siitä, mitä nuoret kaipaisivat vapaa-ajalleen.

Heikki Lehmus on erityisnuorisotyöntekijä Joensuun Nuorisoasemalla ja päätyönä hänellä on pienryhmien ohjaus. Lehmuksella on pitkä ura nuorisotyöstä ja hän työskentelee Joensuun nuorisosektorin näköalapaikalla. Hän tekee tiivistä yhteistyötä kaupungin ja koulujen kanssa, ja pienryhmissä hänellä on poikia alakouluikäisistä aina itsenäistyviin nuoriin asti.

Jelena Santalainen toimii Settlementtiliiton MeKaikki! – hankkeen projektipäällikkönä. Vaikka Santalainen on haastateltavista ainoa, joka ei suoranaisesti työskentele Joensuun nuorisosektorilla, hän sopi haastateltavaksi erinomaisesti, sillä hän on Setle-

menttiliitossa sukupuolisensitiivisen työn kehittämishankkeessa ja näin ollen hänellä on kattava kokemus ja monipuolisia näkökulmia siihen, miten Joensuun Setlementin olisi hyvä sukupuolisensitiivistä työtä tehdä. Hänen työnkuvansa on valtakunnallista ja paikallisverkostoimista sekä tarpeiden seuranta ja niihin vastaaminen, sekä kasvavassa määrin tutkimustyö.

4 SELVITYKSEN ANALYSOINTI

4.1 Aineiston kuvaus

Opinnäytetyötä varten haastateltiin viittä nuorisotalon osaajaa. Neljä haastateltavista työskentelee Joensuun alueella nuoria koskevissa tehtävissä. Haastatteluista neljä pidettiin Joensuussa, kunkin haastateltavan työpaikalla. Koska yksi haastateltavista työskentelee Setlementtiliitossa sukupuolisensitiivisen työn kehittämishankkeessa Helsingissä, pidettiin tämä haastattelu Setlementtiliiton tiloissa. Haastattelutilanteessa kysyttiin jokaiselta haastateltavalta, saako opinnäytetyössä tuoda hänen henkilöllisyytensä esiin. Jokainen haastateltava antoi luvan, kunhan saavat heihin liittyvät tekstit oikolukea ennen julkaisemista.

Haastattelut olivat kestoiltaan 30 minuuttia – 1 tuntia 37 minuuttia. Yhteensä haastattelumateriaalia syntyi 296 minuuttia. Kaikki haastattelut litteroitiin ja litterointimateriaalia kertyi 76 A4 liuskaa. Haastattelumateriaalin analysoimisessa apuna käytettiin teemoittelua värikoodeilla kysymyksen ja aihepiirin mukaan, jonka avulla tehtiin yhteenvetoa aineistosta. Kehittämistyön analysointi pohjautuu näihin haastatteluihin.

Haastattelurungot koostuivat kohdennetuista ja avoimista kysymyksistä, joihin haastateltavat saivat kertoa näkemyksiään vapaasti. Kehittämistyötä rajattiin kohdentaamalla selvitys alle 20 – vuotiaisiin nuoriin ja heidän vapaa-ajanpalveluihin, sekä sosiaaliseen nuorisotyöhön, jota voi tehdä sukupuolisensitiivisellä työotteella. Nämä rajaukset tuotiin ilmi myös haastattelurungoissa ja haastattelutilanteissa.

4.2 Aineiston analyysi

Haastatteluista kertyi materiaalia yhteensä 296 minuuttia, puhtaaksi kirjoitettuna 76 sivua aineistoa. Joensuun alueen nuorisolle tarkoitettavia vapaa-ajanpalveluita koskevat kehittämisideat tulevat Jouni Erolalta, Karri Poutaselta, Satu Joutsenelta sekä Heikki Lehmukselta. Viidennen haastateltavan, Jelena Santalaisen, haastattelusta saatiin eväitä siihen, kuinka sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä olisi hyvä tehdä, ja mihin tarpeeseen se vastaa. Aineiston analysoinnissa Joensuun nuorille kohdenneista palveluista puhun neljän haastateltavan pohdintoista: Erolan, Joutsenen, Lehmuksen sekä Poutasen. Näiden jälkeen analysoin Santalaisen haastattelua.

Haastatteluista nousi esille tiettyjä teemoja, joita useammat haastateltavat näkivät kehittämisen kohteeksi ja nostivat saman asian huomion arvoiseksi. Näiden lisäksi nousi esiin yksittäisiä ideoita toiminnoille, sekä pidemmän tähtäimen ajatuksia. Haastateltavat toimivat kaikki nuorisotyön parissa, mutta näkevät sen sektorin kukin oman työnsä kautta eri näkökulmasta. Tämä antaa opinnäytetyölle moniulotteisemman perspektiivin, sillä nuorten palveluiden tarvetta on näin ollen pohdittu monen eri toimijan kautta. Työn selkeyttämiseksi ja jäsentämisen helpottamiseksi jaan nämä esiin tulleet asiat väliotsikoihin. Materiaalin analysoinnissa käytetyt suorat lainaukset ovat otteita haastatteluista.

4.2.1 Joensuun nuorten vapaa-ajanpalveluiden nykytilanne

Haastateltavien mielipiteet Joensuun nykyisistä alle 20 – vuotiaalle nuorille suunnatuista vapaa-ajanpalveluista erosivat jossain määrin. Jokainen kuitenkin näki kehittämisen paikkoja Joensuun palvelurakenteessa ja valtaosa asiantuntijoiden mielipiteistä olivat samansuuntaisia. Toki on ymmärrettävää ja otettava huomioon haastateltavien ammattinäkökulmien eroavaisuudet. Esimerkiksi osa haastateltavista näkee työssään usein jo huonosti voivia nuoria, joka mahdollisesti vaikuttaa siihen, miten nuorisotyöstä Joensuussa ajattelee. Osa haastateltavista toimii niin sanotussa kenttätyössä nuorten parissa kun taas osa toimii virkamiesasemassa. Nämä osaltaan voivat vaikuttaa haastateltavien näkemyksiin ja ajatuksiin. Luonnollisesti ammatilliseen näkökulmaan liittyy myös se, onko työskentelemässä ennaltaehkäisevästä vai

korjaavasta näkökulmasta. Se, että haastateltavat edustavat kumpaakin ryhmää, on tämän opinnäytetyön kannalta rikkaus, joka tuo laajemman perspektiivin.

"Iltasin ku muutamia satoja nuoria tuossa noin. Siihenhän mahtuu n kaikenlaisia porukkaa, niin tavallaan siinä on helppo joutua sitten negatiivistenki vaikutusten piiriin.(...) Aktiiviset nuoret ne harrastaa, niiden vanhemmat vie, tai ne omatoimisesti menee ja tulee. Mut sit jos ei oo oikein mitään.(...) Palveluita ei siis ole tarpeeks. Matalan kynnyksen nuorisotalopalveluita, joihin voi mennä semmosena omana ittenään. Siellä voi tehdä tai olla tekemättä" (Poutanen)

"On aika hyvällä mallilla palvelut. Koko vapaa-aikasektorilla. Ja liikuntapalveluthan täällä on hyvät" (Lehmus)

Haastateltavista kaksi oli ehdottomasti sitä mieltä, että erityisesti ennaltaehkäisevää työtä ja palveluita ei ole tarpeeksi Joensuussa. Yksi haastateltavista näki puolestaan palveluiden tilanteen kokonaisuutena hyväksi, mutta kiinnitti huomion toimintojen maksullisuuteen, jota piti ongelmana. Yksi haastateltavista näki nuorille kohdennettujen toimintojen olevan mahdollisesti riittävä aktiivisille nuorille, mutta matalan kynnyksen toimintoja ja vapaa-ajantoimintojen kohdentamista nuorille, joilla esiintyy haasteita elämässä, ei ole tarpeeksi. Yksi haastateltavista ei pystynyt ottamaan kantaa Joensuun nuorisopalveluiden nykytilanteesta, koska ei toimi Joensuun nuorisosektorilla.

Johtopäätöksenä voidaan tiivistää, että kukaan haastateltavista ei ollut täysin tyytyväinen Joensuun alueen nykyisiin nuorisopalveluihin ja kehitettävää nähtiin useissa kohdissa ja tarvetta uusille palveluille ja toiminnoille on Joensuussa.

4.2.2 Lähtökohtana matala kynnyks, paikallisuus, yhteistyö, maksuttomuus

Kaikki haastateltavat, viisi viidestä, nostivat huolen aiheeksi rahan. Esiin nousi huoli perheistä, joilla ei ole varaa kustantaa lastensa harrastustoimintaa, ja tämä aiheuttaa haasteita nuoren pärjäämiselle. Haastateltavat olivat yksimielisiä siitä, mitä tulee Settlementin uuden hankkeen toimintaan: sen tulisi olla maksutonta, jotta toiminnan osallistuminen olisi yhtäläillä mahdollista jokaiselle nuorelle.

”Joensuussa ja muuallaki iso osa nuorista voi ihan hyvin, ja niillä nuorilla kellä on riittävä vanhemmuuden turva ja tavallaan semmonen suhteellisen tavanomainen kasvu ja kehitys ja on niinku tavallisia asioita, niin kyllähän he pärjää. Kyllähän heille Joensuussakin on vaikka mitä. Heillä on esimerkiksi vanhemmat, joilla on mahdollisuus kustantaa tiettyjä asioita. Harrastuksia ja vapaa-ajantoimintaa. (...) Mut sit on tietty porukka, jotka niinkun syrjäytyy pikkuhiljaa siitä. Ku asiat myöskin maksaa.” (Poutanen)

”Mutta sitte semmonen mikä on huolestuttavaa, se kuinka paljon kaikki maksaa. Esimerkiks seuratoiminta. (...) Sit on vielä semmonen porukka, että varmasti haluis harrastaa, mutta ei oo sitä rahaa.” (Lehmus)

Haastateltavilta nousi esiin ei vain nuorten ongelmat vaan myös vanhempien ongelmat kuten työttömyys tai vanhemmuuden haasteet. Nämä vaikuttavat lähes poikkeuksetta myös nuoren elämään ja hyvinvointiin. Joensuun Setlementin tuottaman toiminnan tulisi olla nuorelle paikka, jossa on hyvä olla, ja joka tukee nuoren elämää, ja tasapainottaa sitä.

”Joensuun seudullaki tää työttömyys on jotenki syvä ja rakenteellista, että on paljon ihmisiä, mitkä on pitkään työttömiä ja jos aatellaan, että peruspäivärahoilla elää ja haluaa lasten harrastustoimintaa kustantaa. (...) Jos siihen vielä liittyy se, että se vanhemmuus on muutenki vähän heikkoa siis semmosta, että voi olla päihde- ja mielenterveysongelmaa tai jotakin muuta. Niin kyllähän ne nuoret tai lapset, jotka kasvaa, kyllähän ne saa oudon kuvan tästä maailmasta. Niin kyllähän ne nuoret tarvis nuorisotyön ja sosiaali- ja terveystyön tai kaupungin ohjattua toimintaa. (...) Pitäis olla keinoja, että näitä nuoria vielä paremmin löydetään ja heille pitäis antaa samanlaisia mahdollisuuksia.” (Poutanen)

Toiminnan maksuttomuuden lisäksi viisi viidestä haastateltavasta nosti esiin toiveensa matalan kynnyksen toiminnan puolesta. Mitä lopulliset toimintamuodot olisivatkaan, toiminnan tulisi olla matalan kynnyksen toimintaa, jolloin se tavoittaisi helpommin nuoria yhä enemmän. Haastatteluissa pohdittiin myös niitä keinoja, joilla nuoria pystyttäisiin löytämään ja saamaan palveluiden piiriin entistä paremmin. Pitäisi luoda sellaiset puitteet, että nuorelle toimintaan mukaan lähteminen olisi mielekästä eikä ylitsepääsemättömän kynnyksen takana.

”Ja mikä se toimintamuoto ois. Varmaan just tää matalan kynnyksen paikka et voi tulla semmosena ku on ja silloin ku ite haluaa, ja toiminnan pittää olla kyllä sillä tavalla maksutonta ja ettei oo liikaa vaatimuksia sitte heille.” (Joutsen)

Huolen aiheeksi nousivat myös nuoret, joilla ei ole opiskelupaikkaa, tai muuta minne kuulua, ja minkä avulla pysyvät arjessa kiinni. Haastateltavista useampi nosti tämän huolen aiheen esille ja ongelman, miten tällaiset nuoret saataisiin tavoitettua entistä paremmin, ja motivoitua palveluiden piiriin. Myös tätä kohderyhmää ajatellen matalan kynnyksen toiminta nähtiin tarpeellisena.

”Ehkä semmonen nimenomaa matalan kynnyksen. Että miten saaha sellaset nuoret aktivoitua, joilla ei ole mittään sosiaalisia kontakteja. Ei koulupaikkaa, ei mittään. Niin ehkä semmosille ei oo tarppeeks toimintaa. Et helppohan se on lähteä mukkaan sellasen ihmisen, joka pystyy lähtemään mut sit sellaset joilla ei oo alotuskykyä. Niin miten saaha aktivoituu ja löytää sellasta toimintaa.” (Joutsenen haastattelussa mukana ollut terveydenhoitajaopiskelija Saara Sotikov)

”Meillähän on myös nuoria tai aikuisia, joille ei oo välttämättä diagnoosia. Elikä eivät sitten oman sairautensa takia välttämättä kuulu johonki vertaisryhmään tai heille on tosi korkea kynnys mennä sitte jonneki mielenterveyskeskuksen päivätoimintaan. Että tota eli heille ei oo tietty kriteeristöö jonne hyö nyt täyttäs. Niin se on varmaan yks tämmönen. Hyö ei oikein kuulu minnekään ryhmään” (Joutsen)

Osana matalan kynnyksen toimintaa olisi hyvä, jos toimintamuodot olisivat nuoria osallistavia ja lähtökohtaisesti muokkautuisivat nuorten omien toiveiden ja halujen mukaan. Haastateltavien mielestä nuorten osallistaminen toiminnan suunniteluun ja toteutukseen sekä heidän mielipiteensä huomioiminen on tulosta tuottavaa ja aktivoi nuoria ja tekee toiminnasta mielekkäämpää sekä tuo nuorelle tunteen siitä, että hänen läsnäolollaan ja mielipiteillään on merkitystä.

”Se pitäis lähteä se nuoren omasta halusta ja toiveesta. Et mitä hyö haluaa. Sehän on vähän tietysti vaikee kysymys monelle nuorelle, ku ei hyö oikeen tiedä, et mitä se vois olla, tai sit ne toiveet on ehkä hankalasti toteutettavissa, jos ei oo rahaa tai välineitä Mahollisuuksia mennä niinku jonnekin. Että tuota varmaan se pitäis jotenki kartottaa sitten niiden nuorten toiveet. Motivaatiot. (...) Se pitäis olla hyvin tämmöstä voit tulla silloin ku ite sulle soppii. Ja se ei tosiaankaan saa olla maksullista toimintaa.” (Joutsen)

”Enemmän nuorten ehdoilla. Tehään sitä mitä he haluaa tehdä. Tärkeintä on, että ollaan yhdessä ja toimitaan. Ei sillee, että se toiminta on itse tarkoitus.” (Lehmus)

”Sen mä niinku näkisin semmosena yksittäisenä isoimpana juttuna. Se, että oot tervetullu just sellasena ku oot.” (Santalainen)

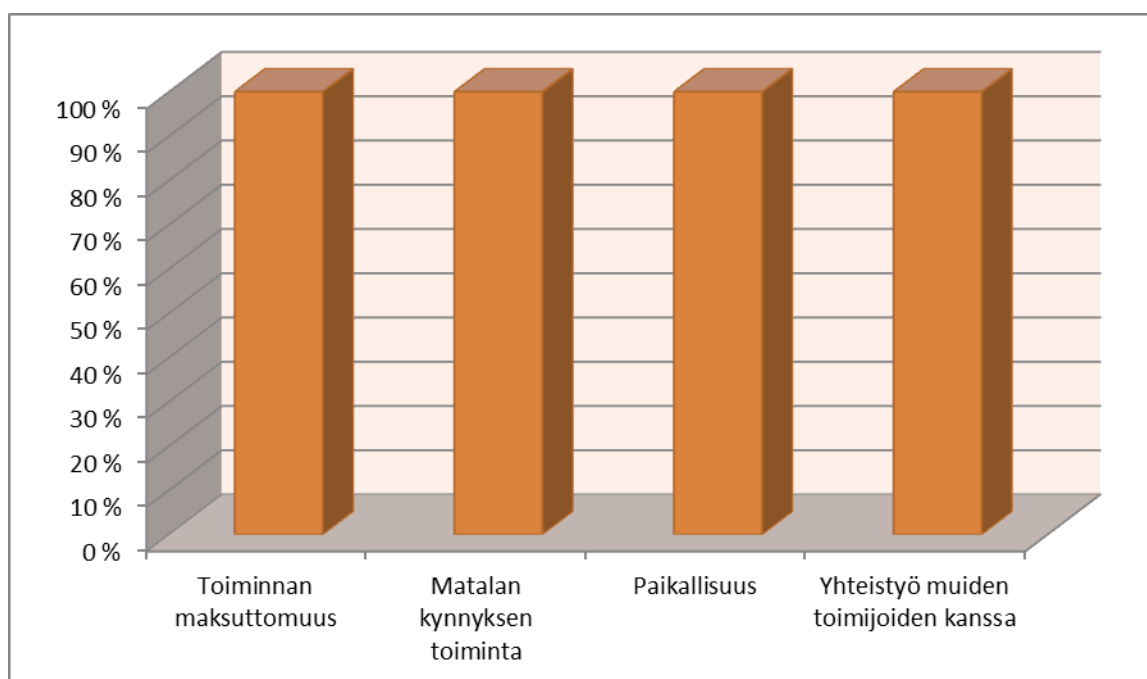
Haastateltavista viisi viidestä nosti esiin myös toiminnan paikallisuuden tarpeen. Jotta nuorille kohdistetut palvelut tavoittaisivat nuoria yhä enemmän, olisi tärkeää pyrkiä alueellisuuteen ja tuottaa toimintaa siellä, missä nuoret ovat ja viedä palveluita nuorten omiin toimintaympäristöihin. On huomioitava, että kaikki nuoret eivät voi kulkea vapaa-ajantoiminnan perässä kuin pyörällä tai kävellen, eikä esimerkiksi vanhempien kyydillä. Siksi olisi ihanne tilanne tuottaa palveluita alueittain, niin että nuoren toimintaan osallistuminen ei ole asuinsijainnista riippuvainen. Tämä on toki samalla pitkälle tulevaisuuteen oleva kehittämisen paikka, jota voi aina kehittää entisestään tuottamalla lisää palveluita eri alueille Joensuussa ja laajentamalla toimintaympäristöä tätä kautta.

”Kaikki palvelut mitä me tuotetaan, on tarpeen. Mä näen jotenki Settlementin, ku mää oon ollu Settlementistä tietonen iät ja ajat, et se on semmosta niinkun mun mielestä lähtösin työväenluokkasesta toiminnasta. Että on viety sitä apua sinne kansan pariin. Sinne missä sitä tarvitaan. Sen takia mä toivosin, että se ois sitä tänäki päivänä. Et se tois sitä esille ja toimis just siellä missä on niinku vähiten, missä on niitä köyhiä, köyhyyttä ja työttömyyttä ja lapsilla ei oo varaa harrastaa. Siihen, että ois sitä apua saatavilla.” (Lehmus)

”Pitäis viedä kuitenkin niihin ympäristöihin sitä palvelua, jossa ne nuoret joka päivä kuitenkin ovat.” (Poutanen)

”Joensuun Settlementtiä vois olla joka lähiössä ja nuorisotalotoimintaa joka lähiössä. Ja pienryhmätoimintaa joka lähiössä se ois aina parempi. Mutta sitte ku aattelee sitä, että missä ne nuoret, et mikä on tarve. Suurin tarvehan voi olla, että ku kattoo niitä alueita missä alueella on eniten nuoria. Niin niin silloinhan se ois järkevää se toiminta suunnata sinne. (...) Et se toiminta on semmosta, että sinne voi kävellen tai pyörällä tulla. Et se on siinä lähiössä.” (Lehmus)

Haastateltavista viisi viidestä piti tärkeänä Joensuun Settlementin yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Tärkeänä pidettiin ajatusta, että nuorisoalan toimijat eivät kilpaile asiakkaista, vaan täydentävät kukin omalla toiminnallaan Joensuun nuorille tarjottujen palveluiden kokonaisuutta. Yhteistyön tulisi olla vuorovaikutusta toimijoiden välillä, samaan päämäärään pyrkivää, toisen tukemista sekä auttamista puolin ja toisin. Käytännössä yhteistyö voi näkyä toimitilojen käyttöoikeudessa, toiminnan tuottamisen auttamisena ja yhteistyönä, yhteisissä projekteissa ja toiminnoissa sekä esimerkiksi nuorten ohjaamisena toisen toimijan palveluiden piiriin, jos se nuoren tarpeisiin paremmin vastaa.

Havainnekuva 1: Haastateltavien mielipiteet Joensuun Settlementin uuden hankkeen lähtökohdista.

Havainnekuvan selitys: 5 / 5 haastateltavasta (100 %) toi esiin tarpeen toiminnan maksuttomuudelle, matalan kynnyksen toiminnalle, paikallisuudelle sekä yhteistyölle muiden toimijoiden kanssa.

Johtopäätöksenä on, että kaikki haastateltavat, viisi viidestä, pitää samoja asioita lähtökohtana Joensuun Settlementin uutta hanketta ajatellen. Nämä tärkeänä pidetyt lähtökohdat ovat: toimintojen maksuttomuus, matalan kynnyksen toiminta jossa osallistetaan nuoria, paikallisuus sekä yhteistyö niin kaupungin kuin myös muiden Joen-

suun alueen nuorisotoimijoiden kanssa. Uuden hankkeen tulisi täydentää Joensuun nuorille suunnattuja palveluita ja vastata niiden tarpeisiin.

4.2.3 Joensuun Setlementin nykyiset toiminnot

Osana tätä opinnäytetyötä haluttiin selvittää Joensuun Setlementin nykyisten toimintamuotojen tarpeellisuutta. Jokainen haasteltava, viisi viidestä, piti Joensuun Setlementin nykyisiä toimintoja hyvänä ja ehdottoman tarpeellisena. Heidän mielestään toiminnat ovat hyvin tavoittaneet kohderyhmiä ja vastanneet tarpeeseen kiittävästi. Haastateltavat pitivät hyvänä asiana myös Tyttöjen tuvan ja Poikien tuvan konseptia. Näiden toiminta eroaa esimerkiksi nuorisotalotoiminnoista ja niiden ajateltiin olevan helpommin lähestyttävämpi paikka, esimerkiksi nuoruusiän kynnyksellä.

Haastateltavista jokainen haluaisi pitää Joensuun Setlementin nykyisistä toiminnoista kiinni. He näkivät aiheelliseksi kehittää nykyisiä, jo tarpeelliseksi todettuja toimintoja entisestään. Esimerkkinä tällaisesta kehittämisestä nousi tarve Tyttöjen ja Poikien tupien aukiolojen laajentamiselle esimerkiksi viikonloppuilloiksi vanhemmille nuorille sekä ylipäänsä ikärajojen pilkkominen, jolloin toiminta olisi myös kohdennetumpaa.

”Ois hienoa jos Setlementti vakiintuis semmoseks toimijaks, et se paikkais jonku sellasen puutteen mitä ei oo. Täyttäs jonku kolon.” (Lehmus)

”Mä tykkään jotenki tosta Tyttöjen tupa ja Poikien tupa. Sehän on sukupuolisensitiivistä sinänsä. Siinä tuodaan niinku tiettyjä teemoja, mitkä koskettaa enemmän tyttöjä, ja tiettyjä teemoja mitkä enemmän poikia. Must se on ihan järkevää.” (Poutanen)

Joensuun Setlementin eduksi katsottiin myös järjestösektorin joustavuus ja ne mahdollisuudet mitä järjestökenttä avaa. Se mahdollistaa muun muassa kokonaisvaltaisemman nuoren kohtaamisen, ja sillä on pitkälti niin sanottu itsemääräämisvalta omaa toimintaansa kohtaan.

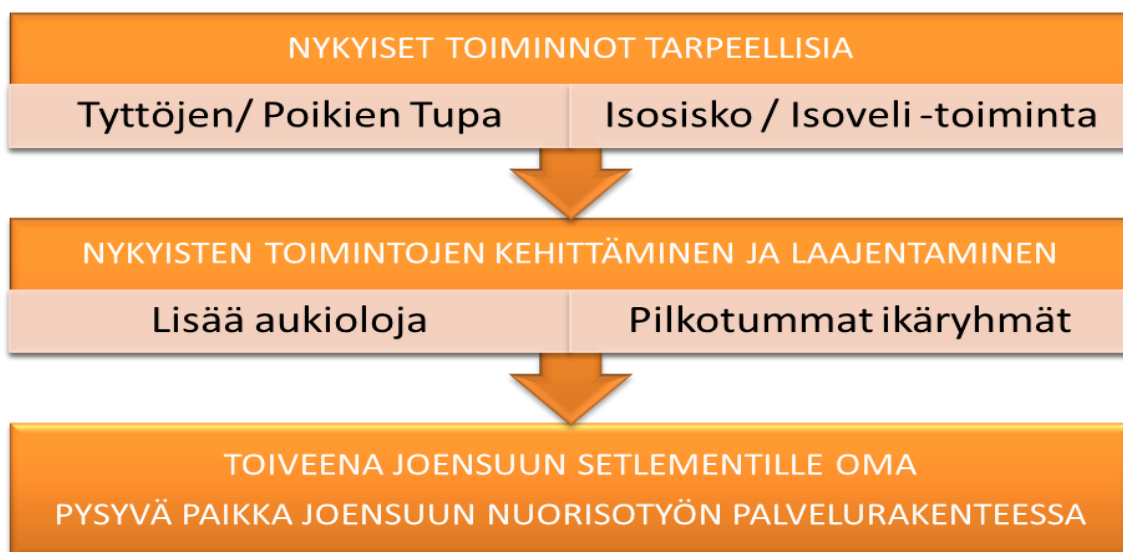
”Mä arvostan järjestötyötä ja nuorisopuolta (...), et se on huomattavasti joustavampaa ja elastisempaa kuin joku meän tää kuntapuoli on. (...) Hyvä puoli

myöski järjestötoimijalla ei oo mitään roolia. Et se mikä meil on hankalaa (...), niin tota et me katotaan näitten sektoreitten näkökulmasta, niin me tehdään helposti sitä työtä sektoroituneesti. Et nyt ku me harjotetaan täällä kuntapuolella tuota moniammatillisuutta, niin sehän tarkoittaa sitä, et meil on ammattilaisia, jotka ottaa nuoren erilaiset tarpeet huomioon. (...) Ku sä oot järjestökentällä työntekijänä, niin sä voit ottaa sen nuoren niinku kokonaisvaltasesti. (...) Must se on yks järjestökentän semmonen vahvuus, että sä voit ottaa sen nuoren kokonaisvaltaisesti kaikkine asioineen niin helposti. Ja toisaalta myöskin se nuori ei tunne olevansa palvelun sisällä.” (Erola)

Myös Isosisko ja Isoveli – toiminta nousi esille positiivisena toimintamuotona, jolle nähtiin tarvetta enemmänkin. Tällainen toiminta nähtiin edesauttavan nuorten hyvinvointia, kun on Isosisko tai Isoveli, jolle voi puhua ja joka toimii roolimallina nuoren elämässä.

”Joku siinä sais olla semmonen, joka pikkusen viitottais tietä. (...) Se on ihan eri asia ku niitä tiettyjä asioita käy läpi tämmönen vähän isosiskotyypinen suht samanikäinen. (...) Et tämmönen Isosiskotoiminta on aivan loistava.” (Joutsen)

Havainnekuva 2: Haastateltavien mielipiteet nykyisistä toiminnoista

Havainnekuvan selitys: Nykyiset toiminnot nähtiin tarpeellisena, ja niiden kehittämisen ja laajentamisen kautta mahdollistuisi entistä paremmin oman paikan löytäminen ja juurtuminen Joensuun nuorisotyön palvelurakenteessa.

Johtopäätöksenä selvityksessä näiden nykyisten toimintojen osalta on yksiselitteinen. Kaikki haastateltavat näkivät Joensuun Settlementin nykyiset toiminnot, Tyttöjen – ja Poikien tuvan sekä Isosisko- ja Isoveli – toiminnan tarpeellisena Joensuussa. Toimin-

taa on syytä jatkaa ja kehittää entisestään, jotta toiminta myös laajenisi ja tätä kautta tavoitaisi yhä enemmän nuoria. Toimintojen konseptit nähtiin toimivina ja kohderyhmänsä tavoittavina.

4.2.4 Kohderyhmänä 5 – luokkalaisista itsenäistyviin nuoriin

Haastateltavista neljältä kysyttiin näkemyksiä siitä, kenelle Joensuussa tulisi toimintaa kohdentaa. Haastateltavat nostivat erityisesti ennaltaehkäisevän työn merkityksen esiin. Kohderyhmästä puhuttaessa esille nousi varhaisnuoruuden vaihe, itsenäistyviin nuoriin, joille uuden hankkeen kohdistaminen nähtiin tarpeellisena. Varhaisnuoruudessa olisi hyvä tavoittaa nuoria, jotta nuorille saataisiin turvattua mahdollisimman hyvä nuoruus, eikä syrjäytymiskehitystä ei pääsisi tapahtumaan. Varhaisnuoruuden kannalta noin 5 – luokkalaisista yläkouluikäisiin nähtiin tarpeellisena uuden hankkeen kohderyhmäksi.

Haastateltavista kolme neljästä nosti esiin toiminnan kohdistamisen tarpeen varhaisnuorille, noin 5-6 luokkalaisille. Samoin kolme neljästä näki yläkouluikäisille kohdistettujen toimintojen tarpeellisuuden.

”Musta peruskouluikäiset, yläkouluikäiset nää vitos-kutoset unohdetaan tässä kuviossa. Että jos sitä aattelee, et mihin haluaa suoraa toimintaa, niin mun mielestä niinku tälle ikäryhmälle. (...) Yläkouluikäisille, niille tuntuu, et mä aattelen että se rippikoulu on semmonen mikä kokoo ne siinä. Et seurakunta on ainoa toimija. Aktiivitoimija yläkouluikäisten kohalla. Se on semmonen jotenki unohdettu porukka.” (Lehmus)

Haastateltavat nostivat esiin haasteen saada toimintaan mukaan yläkoulun viimeisillä luokilla olevia ja itsenäistyviä nuoria. Haastateltavien mielestä alakouluikäiset on helpommin saatavissa osallistettua toimintoihin, kuin 9 –luokkalaisista 2 asteen koulutuksen ikäiset nuoret. Toisaalta juuri tämä haaste nostaa toiminnan kohdistamisen tärkeyttä näille ikäryhmille.

”Ois vaan hirveen tärkeätä, jos saatais sanotaanko yläkoulun alkuvuosina niin ei pääse semmonen syrjäytymiskehitys alkuun. Tai että ne nuoret mitkä voi

huonosti on vaan keskenään ja jotka voi hyvin on keskenään ja niin edelleen. (...) Et siellähän käy kaikenlaisia nuoria, että nää nuoret, millä on kotiolot vähän heikot niin ne pystyy siellä tapaamaan toisella tavallakin ajattelevia nuoria ja näkemään, et maailma on jotenki mukavampiki paikka välillä. Se on vähän harmi, et tämäntyyppisestä ennaltaehkäsevästä työstä sitten mielellään sääsetetään nuorisotoimen resursseja.” (Poutanen)

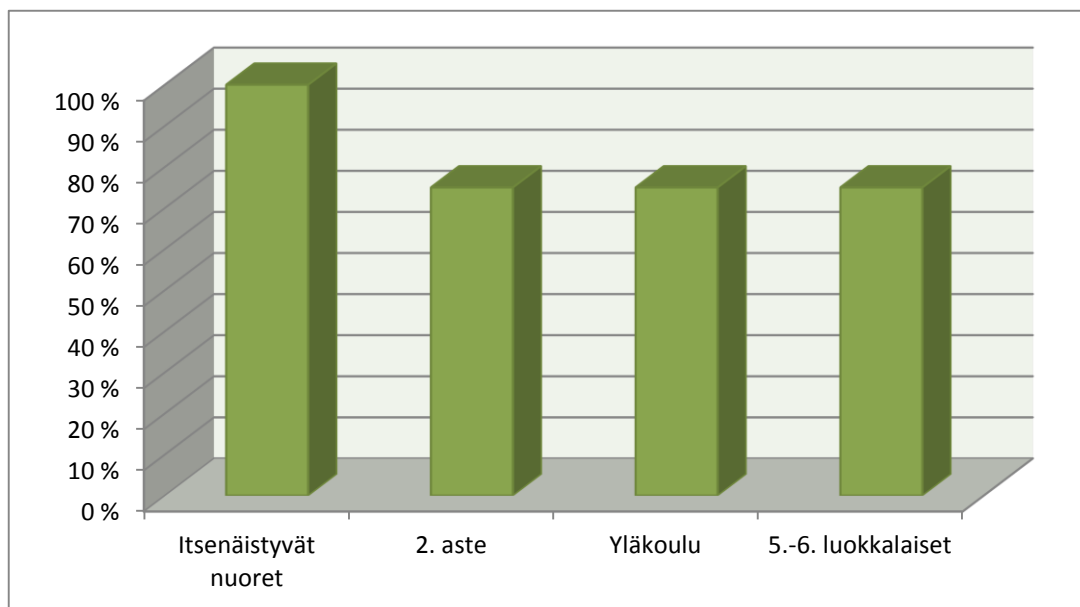
Lisäksi tärkeänä pidettiin itsenäistymisen kynnyksellä olevien nuorten vapaa-ajanpalveluiden tuottamista ja kehittämistä. Haastateltavat kokivat itsenäistyville nuorille tarkoitettujen palveluiden olevan pitkälti viranomaispalveluita, kuten työhön tai opintoihin ohjaavaa ja tukevaa palvelua, mutta varsinaisia matalan kynnyksen vapaa-ajan toimintojen olevan vähäisempää. Haastateltavista neljä neljästä olivat sitä mieltä, että itsenäistymisen vaiheessa oleville nuorille tulisi kohdentaa palveluita, nimenomaan vapaa-ajan palveluita. Tätä perusteltiin sillä, että kohdennettuja palveluita kyseiselle kohderyhmälle ei Joensuun alueella juurikaan ole, muuta kuin koulutuksiin tai työhön ohjaamiseen tai muiden viranomaispalveluihin liittyvää.

”Riippuu niin siitä nuoresta. Sen tilanteesta, sen toiminta- ja alotekevyydestä. Et monihan meillä järjestää ihan täysin vapaa-aikansa ja harrastustoimintansa et hyö ei meiltä tarvi siihen apua. (...) Mut sit on niitä nuoria, jotka ei oikein löydä sitä paikkaansa. Et minne vois mennä, mitä vois tehdä. Ja varsinkaan jos hyö ei oo jonkin oppilaitoksen kirjoilla. Eli hyö ei opiskele. Tai hyö ei oo missään työharjoittelussa tai muussa tämmösessä toiminnassa, niin niille on kyllä paikat sitte vähissä.” (Joutsen)

”Se on hyvä kohderyhmä siinä mielessä, että valitettavasti tämä yhteiskunta on semmonen, että se itsenäistymisen ajatus on lykkäntyny tänne alemmas vaan entisestään. Tavallaan sun pitäis aikasemmin ja aikasemmin itsenäistyä. Ja osahan siitä haasteesta selviää, ja osa on ihan nohevia. Mut sit on paljon kuitenkin niitä nuoria, joilla on aika iso riski siinä pudota kelkasta. Ku kaikki olettaa, että he ovat hirveen valveutuneita ja valmiita siihen itsenäisyyteen jotenki ja todellisuudessa ei oo minkään näkösiä eväitä. Eväitä niinku pärjätä.” (Erola)

”Yhteenvetona nää täysi-ikäiset väliinputoajanuoret, jotka ei oo siis yhtään missään. No ovat ehkä meillä, mut eihän se riitä. Et on asunto ja täältä asumispalvelutyöntekijä ja apu arkeen. Ja sit mietittiin ihan tämmöstä pienryhmätoimintaa, ja ehkä tämmöstä yksilötapaamis -vaihtoehtoa. Kaikillehan se ryhmätoiminta ei oo se mieleisin juttu.” (Joutsen)

Näitä kohderyhmiä ajatellen erityisesti ennaltaehkäisevän nuorisotyön tarve nousee esiin. Tähän voi vaikuttaa haastateltavien näkemykset ammattinsa kautta korjaavan työn puolelta ja siten mahdolliset keinot, miten nuoren tarpeisiin voitaisiin vastata niin, ettei korjaavaa työtä tarvittaisi niin paljoa.

Havainnekuva 3: Haastateltavien näkemykset kohderyhmistä.

Huomiona: Taulukko tehty 4 haastateltavan mukaan, Santalaiselle esitetyt kysymykset eivät koskeneet Joensuun kohderyhmiä, koska hän ei työskentele Joensuun nuorisosektorilla.

Havainnekuvan selitys: 4 / 4 haastateltavasta (100%) näki vapaa-ajantoimintojen tuottamisen tarpeelliseksi itsenäistyville nuorille, 3 / 4 (75%) näki vapaa-ajantoimintojen tuottamisen 2. asteen ikäisille, yläkoulu -ikäisille sekä 5 - 6 - luokkalaisille.

Johtopäätöksenä kohderyhmistä on erityisesti itsenäistymisvaiheessa olevat nuoret. Neljä neljästä haastateltavasta oli sitä mieltä, että tälle kohderyhmälle olisi hyvä saada vapaa-ajantoimintaa. Lisäksi nähtiin tarvetta tuottaa toimintaa 5. luokkalaisista aina 2. asteen koulutuksen ikäisiin nuoriin. Haastatteluissa tuli ilmi, että näille kohderyhmille ei siis ole tarpeeksi vapaa-ajanpalveluita Joensuun alueella ja Joensuun Settlementti olisi vartenotettava vaihtoehto tuottamaan niitä menestyksellisesti.

4.2.5 Toimintamuotoina yksilötyö ja pienryhmätoiminta

Joensuun Settlementin henkilöstö halusi selvittää myös mahdollista tarvetta yksilötyöskentelyyn sekä pienryhmätoimintaan. Yksilötyöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä ohjaajan ja nuoren välistä keskustelua ja yhdessä oloa, joka on sovittu etukäteen. Haasteltavista neljältä kysyttiin näkemyksiä Joensuun toimintamuotojen tarpeesta. Haastateltavista Santalainen ei työskentele Joensuun nuorisosektorilla ja siksi nämä mielipiteet on muilta neljältä haastateltavalta.

Yksilötyöskentelylle tarvetta nähtiin lähinnä nimenomaan keskusteluavuksi nuoren arkeen liittyvissä asioissa. Yksi neljästä haastateltavasta oli sitä mieltä, että yksilötyötä voi tehdä muun toiminnan ohessa, jos sille näyttää olevan tarvetta, mutta varsinaisesti uuden hankkeen kohdistamista ja markkinointia pelkästään yksilötyöhön ei olisi tarvetta. Kolme neljästä haastateltavasta puolestaan näkivät laajemman tarpeen yksilötyöskentelylle. Haastateltavista neljä neljästä ajattelivat, että yksilötyötä voivat tehdä Joensuun Settlementin nykyiset työntekijät. Toisena mahdollisuutena olisi palkata toimeen työntekijä, joka on tehnyt vastaavaa työtä aiemminkin. Tarvetta yksilötyölle nähtiin, erityisesti myöhäistä nuoruusvaihetta eläville.

”Etenki lukioikäisiä tyttöjä, jotka kokevat ulkonäköpaineita, kokevat opiskeluun liittyviä paineita, seurustelusuhteisiin liittyviä paineita. Liittyy siihen omaan identiteettiin et minkälainen on, ja niihin paineisiin, et minkälainen pitäisi olla. (...) Se on ehkä suurin yksittäinen kohderyhmä. Ikään kuin ihan tavallisia nuoria kokee niitä paineita. Ja kyllä sille tuntuu olevan tarvetta. Ja aika paljonkin. Tai ihan kohtuullisen hyvin pärjääviä nuoria, jotka kokee sen hirveen paineisenä sen tilanteen et pitäisi olla hyvä ja pitäisi näyttää hyvältä ja pitäisi löytää kiiva poikaystävä ja pitäisi saada kymppijä koulusta ja pitäisi pyrkiä lääkikseen ja pitäisi mennä sinne. Ja välttämättä ei halua itekään sitä.” (Poutanen)

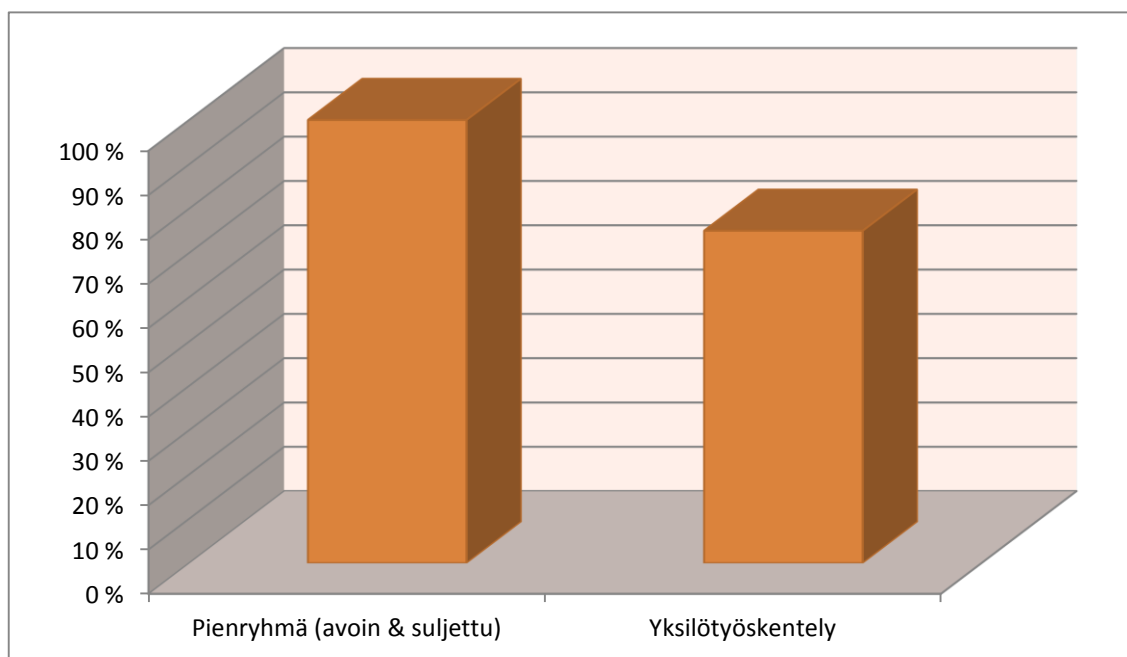
”Puhutaan tämmösestä matalan kynnyksen, no keskusteluavusta, jossa vähän vanhempi tai se työntekijä jotenki pystyy auttamaan sitä nuorta jäsentämään omia ajatuksia. (...) Tavallaan riittävän lähellä mutta riittävän kaukana. Se ei oo oma vanhempi tai isovelji tai isosisko, tai tän täti vaan se on joku mut myöskään mikään terapeutti vaan jotain siltä väliltä. Luotettava.” (Poutanen)

”Kaikki varmaan tekee sitä sillee ihan samaa duunia. Tukee sitä kohteensa kokonaisvaltaisesti kasvua mut että. Kyllä mun mielestä se yks vahvuus Settlementin näkökulmastaki on se vertaistuki kuitenkin tavallaan. Eliikkä semmonen tuki-henkilötyyppinenki toiminta.” (Erola)

Pienryhmätoiminnan kohdistamista eri kohderyhmille nähtiin hyödyllisenä ja tarpeellisenä. Neljä neljästä haastateltavasta piti pienryhmätoiminnan toteuttamista tarpeellisenä. Osa pienryhmistä tulisi olla avoimia ja osa suljettuja kootuille ryhmille. Tärkeää on, että nuori tulee niissä kohdatuksi ja toiminnan olisi kohdennettua.

”Helposti nuoret hävii sinne massaan. (...) Koska mun mielest se pienryhmätoiminnan juttu on siinä, et sä pystyt paneutumaan siihen yksilöön sitte myös siellä. Et se ryhmän koko on semmoinen, et sä et pelkästään ohjaa sitä ryhmää vaan sul on myöski sitä aikaa jokaiselle yksittäiselle nuorelle kanssa.” (Erola)

”Vertaisryhmille on varmaan aina tarve. Kaikilla on tarve kuulua johonki ryhmään.” (Lehmus)

Havainnekuva 4: Haastateltavien näkemykset pienryhmätoiminnan ja yksilötyön tarpeesta.

Huomiona: Taulukko tehty 4 haastateltavan mukaan, Santalaiselle esitetyt kysymykset eivät koskeneet näitä, koska hän ei työskentele Joensuun nuorisosektorilla.

Havainnekuvan selitys: 4 / 4 haastateltavasta (100%) näki tarvetta pienryhmille kun taas 3 / 4 (75%) näki tarvetta yksilötyöskentelylle.

Johtopäätöksenä pienryhmätoiminnan ja yksilötyöskentelyn osalta voidaan todeta, että kummallekin toimintamuodolle on tarvetta Joensuussa. Pienryhmätoiminnan osalta tärkeänä pidettiin nuoren kohtaamista ja suljetun pienryhmän muodostamisessa jonkin yhteisen tekijän löytymistä nuorille. Haastateltavat eivät nähneet tarpeelli-

senä uuden hankkeen kohdistamista pelkästään yksilötyölle vaan nähtiin tarpeellisenä Joensuun Settlementin muiden toimintojen ohessa, aina silloin kun nuori kokee tarvetta ohjaajan kanssa tapaamiseen.

4.2.6 Muut esille nousseet asiat

Kysyttäessä menetelmiä, millä uutta hanketta Joensuun Settlementin olisi hyvä toteuttaa, haastateltavat eivät osanneet sanoa yhtä oikeaa vastausta. Haastateltavien mielestä nuorten kohdalla tulisi käyttää yksilöllisiä menetelmiä. Heidän mielestään menetelmällisesti ei nähty rajoja, kunhan ne vastaavat nuorten tarpeisiin. Joensuun Settlementin eduksi nähtiin järjestökentän tuomat mahdollisuudet ja vapaudet tehdä toiminnasta omannäköistään, settlementtikentälle ominaista toimintaa. Haastateltavista kaikki, viisi viidestä, näkivät settlementtityön ja Joensuun Settlementin olevan hyvä toimija nuorten vapaa-ajanpalveluiden saralla ja uskoivat Joensuun Settlementin kykenevän tuottamaan menetelmällisesti toimivia toimintamalleja ja toteuttamaan niitä menestyksekkäästi.

”Menetelmällisestihän se kenttä on totaalisesti avoin. (...) Mä en tiedä, et mikä se ykköstarve on, koska musta se kokonaisuus nuoren näkökulmasta on niinku se juttu. Sä otat sen nuoren semmosena, et ok on se mikä probleema tahansa, niin kaikki hoidetaan. (...) Niin mitä menetelmiä sä käytät, niin sä käytät niitä menetelmiä, mitkä sopii sille nuorelle. (...) Sun täytyy vaan itse valita tavallaan se, että millä menetelmillä sä niinku autat sitä nuorta sitä itseänsä kohtaan.” (Erola)

Haastatteluissa Poutanen kertoi myös niistä mahdollisuuksista mitä nuorisotalotoiminta ja muiden nuorisotyön toimijoiden kesken tehty yhteistyö avaa. Tärkeänä pidettiin syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tavoittamista. Poutasen mukaan toimiva yhteistyö nuorisotoimijoiden kesken avaa keinoja löytää niitä nuoria, jotka tarvitsevat kohdennetumpaa tukea elämäänsä. Poutanen omien sanojensa mukaan näkee usein jo huonosti voivia nuoria, joka osaltaan antaa perusteet tälle näkökannalle.

”Ehkä ne, jotka on syrjäytymisvaarassa näistä asioista johtuen, jonku verran jää palveluiden ulkopuolelle. (...) Miksei yhteistoiminnassa vaikka Settlementin

tai muitten järjestöjen kanssa niitä työntekijöitä nuorisotaloille. Et siellä kuitenki on mahdollisuus havaita, tai siellä havaitaankin ja kohdataan niitä nuoria, jotka tarvii kohdennettua apua. (...) Kohdennettua toimintaa tietylle ryhmälle. Sieltä kauttahan tulee niitä signaaleja, et tää nuori vois tarvita jotain muuta.” (Poutanen)

Haastateltavista Erola nosti esiin suuren tarpeen perheleireille, joita Joensuun seudulla ei juurikaan järjestetä. Nuorten tukemisessa on kyse kokonaisvaltaisesta tukemisesta nuoren elämässä. Näin ollen on luonnollista, että perhe on merkittävä osa sitä kokonaisuutta, mistä nuoren vointi kumpuaa. Tukemalla nuoren lisäksi tämän perhettä, esimerkiksi juuri tuottamalla perheleirejä, tukeminen on kokonaisvaltaisempaa.

”Ku me puhutaan näistä perheiden tukemisesta ja niinku se tavallaan sen kokonaisuuden tukemisesta” (Erola)

Haastateltavat näkivät tarpeellisena sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävän nuorisotyön. Sen nähtiin mahdollistavan työskentelyssä niin sanotusti syvemmälle tasolle pääsyn ja kohdennetumman toiminnan ja luo levollisemmän ympäristön erityisesti silloin, jos sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä tehdään jaetuissa ryhmissä. Haastateltavat kaikki viisi näkivät Joensuun Setlementillä olevan valmiuksia ja taitoa tuottaa tällaista työtä menestyksekkäästi. Oli toimintamuodot uuden hankkeen suhteen mitkä tahansa, pidettiin hyvänä ajatuksena sukupuolisensitiivisen työotteen ylläpitämistä toiminnassa.

”Menetelmäkenttä on avoin, et jos miettii taas tämmösestä sukupuolisensitiivisestä näkökulmasta, niin mä luulen, että Setlementillä varmaan on kokemusta siitä, et mitä tyttöjen kanssa kannattaa tehdä, ja mitä poikien kanssa kannattaa tehdä.” (Erola)

”Jos siinä haetaan semmosta tavoitteellista ja kasvatuksellista, niin kyl mä näkisin, et se on levollisempi se meidän toimintaympäristö silloin ku siinä ei oo tyttöjä. Se on varmaan tyttöjen kohalla varmaan tolee samalla tavalla.” (Lehmus)

Toimintaa voidaan tuottaa myös sekaryhmissä, mutta siinä tapauksessa jos halutaan päästä pintaa syvemmälle ja mahdollistaa toiminnasta tavoitteellisempaa ja tuoda

sukupuoleen liittyviä aiheita esiin, on kannattavampaa pitää ryhmätoiminnot eriytettyinä. Näin saadaan otettua paremmin huomioon myös sukupuolen vaikutus nuoren kasvuun.

”Varmasti tytöillä, niinku pojillaki, on niitä omia juttuja, ja sitä pitää kunnioittaa. Ehkä semmosessa enemmän tasapainosessa ryhmässä jotku asiat niinku onnistuu paremmin. (...) On asioita joihin kaikki voi tulla ja jossa niitä tapahtumia ja tarjontaa ja nuorille palveluja. Ja sitte semmosta kohdennettua palvelua, jossa niinku siinä pienryhmässä. Jos on tämmönen poikaryhmä tai tyttöryhmä, niin siin on paremmat mahdollisuudet oppia taitoja. Semmosia sosiaalisia taitoja.(...) Sille on sijansa niinku mille tahansa semmoselle, jossa halutaan tukea enemmän kuin ehkä tommosessa normaalissa kanssakäymisessä. (...) Et kuitenki siinä päästään syvemmälle siinä sukupuolella on tämmönen puhdas tyttö- tai poikaryhmä. (...) Niin se luo semmosta tietynlaista turvallisuutta. Mun mielestä se paikka on semmonen syvennetympi tapa tehdä työtä. Et sillä pitää olla sijansa. (...) Onhan sitä aina ollu ja mun mielestä sitä pitää aina ollaki.”
(Erola)

Haastattelussa kysyttiin toiminnan kohdistamisen tarpeesta nuorille vanhemmille. Haastateltavat olivat yhteistyön kannalla sellaisten toimijoiden kanssa, jotka tavoittavat perheitä muutenkin. Esiin nousi ajatus valmiista konseptista Pelastakaa Lapset ry:n alaisuudessa toimivan Perheentalon kanssa, jonka tiloissa voisi kohdennettua toimintaa nuorille vanhemmille Joensuun Settlementti tuottaa. Haastateltavat eivät nähneet ensiarvoisen kannattavana toiminnan kohdistamista uuden hankkeen myötä pelkästään tälle kohderyhmälle. Esimerkiksi Perheentalolla on jo keinot, joilla he tavoittavat perheitä ja ovat tunnettuja palveluistaan.

Tulevaisuutta ajatellen Erola ja Poutanen nostivat esiin yhteistyön toiveen mahdollisesti tulevan Palvelukeskuksen tiimoilta. Toiveena olisi saada järjestöjä mukaan, jossa esimerkiksi Joensuun Settlementti olisi tuottamassa joitain palveluita osana Palvelukeskustasta. Heidän mielestään Joensuun Settlementti voisi tuottaa tähän yhteyteen esimerkiksi yksilöohjausta tai tukihenkilötyyppistä toimintaa. Tarkoituksena on, että Palvelukeskuksen kautta nuoria ohjataan eri palveluiden piiriin heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaan.

Havainnekuva 5: Haastateltavien ajatuksia tulevaisuuden toimintaan
 Havainnekuvan selitys: Haastateltavat toivat esiin tarpeen perheleireille, tulevan Palvelukeskuksen tukitoiminnoille sekä nuorisotaloverkoston kehittämiselle

Yhteenvetona ja johtopäätöksinä voidaan todeta näistä muista haastatteluissa esille nousseista asioista, että haastateltavat pitävät Joensuun Setlementin tavasta tehdä sosiaalista nuorisotyötä sukupuolisensitiivisellä työotteella. Heidän mielestään se mahdollistaa nuorten kohtaamisessa syvemmän ulottuvuuden ja luo levollisemman toimintaympäristön ja tavan tehdä nuorisotyötä. Haastateltavat eivät osanneet sanoa mitään tiettyä menetelmää, mikä olisi hyvä toteuttavaksi Joensuun Setlementin toimesta, mutta erillisinä ideoina ja toiveina tuli Joensuussa tulevaisuudessa toimivaan Palvelukeskukseen tukitoimintojen tuottaminen esimerkiksi yksilöohjauksen tai tuki-henkilötoiminnan toteuttamisella osana Palvelukeskusta. Lisäksi tuotiin tarve perheleirien tuottamiselle.

4.2.7 Eväitä sukupuolisensitiiviseen työhön

Haastateltavista Jelena Santalainen työskentelee sukupuolisensitiivisen työn kehittämishankkeen parissa Suomen Setlementtiliitossa ja oli siksi erinomainen haastateltava antamaan vinkkejä, neuvoja, huomioita sukupuolisensitiivisestä työstä ja kertomaan mihin tarpeeseen tällainen nuorisotyön toimintamuoto vastaa. Santalainen toi esiin sukupuolen vaikutuksen nuorten kasvuun ja kehitykseen, ja kuinka jokaisen tulisi saada toteuttaa itseään, niin kuin se luontevalta tuntuu.

”Tärkeää on huomata se, että sukupuoli vaikuttaa nuoren kasvamiseen monella tavalla. Et se ei oo ihan sama synnyks sä tytöks tai pojaks, et mikä on sitä biologiaa, mikä on sielt ulkopuolelta tuotettua, on ihan mahdoton sanoo. Koska se ikään kun sosiaaliseen sukupuoleen kasvaminen alkaa sinä hetkenä ku se lapsi syntyy. (...) Se, mitä sukupuolisensitiivinen työote tekee, niin se ikään kuin avaa ja laajentaa niitä sukupuolirooleja, niitä oletuksia. (...) Et se sukupuolen tuottaminen on semmost huomaamatonta ja se tulee joka tuutista. Niin siks on must kauheen tärkeetä, et niinku nuorisotyössä avataan niitä muitakin mahdollisuuksia. Annetaan niinku lupa toteuttaa sitä sukupuolta sillä tavalla ku se tuntuu sille oikeelle.” (Santalainen)

Nuoret saavat jatkuvasti vaikutteita ympäristöstään ja muiden ihmisten puheista. Siksi nuorten parissa työskennellessä jatkuva herkkyys ja valppaus on tärkeää, jotta esimerkiksi nuorten puheisiin pystyttäisiin puuttumaan ja sitä kautta avaamaan stereotypisoituja käsityksiä.

”Keskustella ja avata et miks joo, miks ei. Ja mistä semmoset käsitykset tulee. Onko ne semmosii käsityksii sukupuolinormit, et ne palvelee meitä, vai rajoittaaks ne meitä. Ja usein ne on just niitä, et ne rajoittaa meidän toimintaa. Ja silloin ku jokin normi rajoittaa toimintaa, niin se ei koskaan niinku palvele tarkotusta. Se on tarpeeton normi sillon.” (Santalainen)

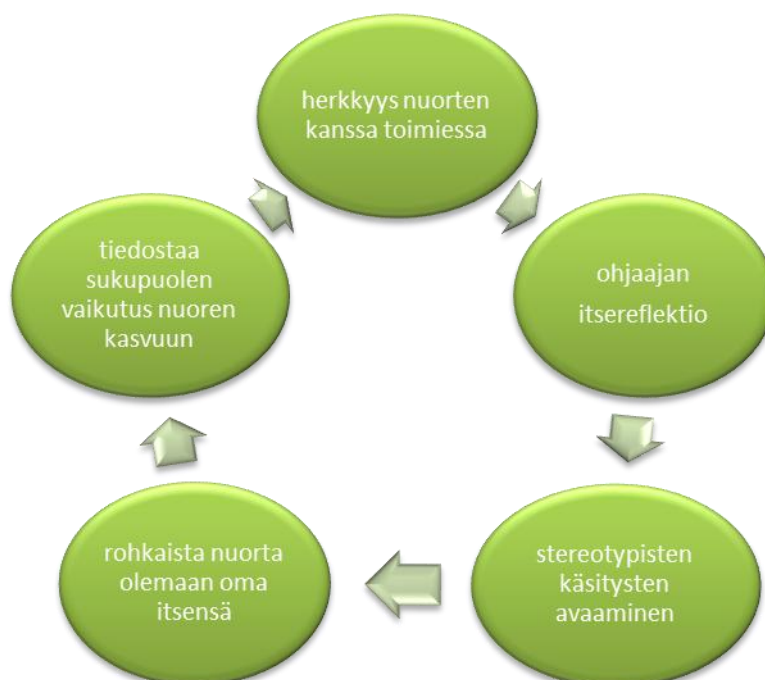
Erityisenä huomiona Santalainen halusi mainita nuorten parissa työskentelevien omien toimintojen ja ajattelumallien reflektoinnin. Nuorten kanssa työskentelevän tulisi ensin sisäistää ne omat ajattelumallit ja käytökset, mitkä vaikuttavat hänen työhönsä ja miten se heijastuu työn kautta nuoriin. Ohjaajalla voi olla merkittäväkin rooli nuoren elämässä, esimerkiksi esikuvan tai turvallisen ja luotettavan aikuisen roolissa. Tämän vuoksi on tärkeää, että nuorten kanssa työskentelevä sisäistää myös oman roolinsa ja oman toimintansa, ulosantinsa ja ajatustensa vaikutuksen nuoren omien ajattelumallien kehittymiseen.

”Mikä on tosi tärkeetä, niin se oman toiminnan ja ajattelun reflektointinen hirveen usein. Ku ollaan itse sokeita sille tavalle, millä me toimintaan.(...) Tää reflektio on mun mielestä aika keskeinen, et ilman sitä reflektiota ei voi oikeen tehdä työtä sukupuolisensitiivisellä työotteella, koska just niinku mä puhuin, nää normit on monesti niin näkymättömiä. Joka ohjaa ja joka meistä tekee tätä työtä, niin meki eletään siinä näkymättömien normien maailmassa ja me ei huo-

mata sitä. Siks on oikeesti hyvä välillä keskittyä niinku alas miettimään sitä, et niinku miten mä omalla toiminnallani edistän sitä sukuupolten tasa-arvoa ja mahdollisuuksia tasa-arvoon.” (Santalainen)

Huolenaiheeksi Santalainen nosti esiin järjestötoiminnan rahoittajälähtöisyyden ja sen mukanaan tuomat haasteet. Järjestösektorilla tiettyä toimintaa varten varatuilla resursseilla määräytyy hyvin pitkälti se, miten ja millä menetelmin toimintaa pystytään tuottamaan kohderyhmille. Haasteena on rakentaa toimintamallit niin, että toiminnot saataisiin jatkumaan kysynnän ja tarpeen mukaisesti.

”Se mikä mua huolestuttaa just tässä meiänki työssä. Me ollaan aika tuota. Me ollaan rahottajälähtösiä. Että jos se onki, jos ei tuu rahotusta niin sit siinä me ollaan. (...) Et jos aatellaan just tämmösiä erityistuen tarpeessa olevia nuoria, et jo niiden houkuttelemine toimintaan mukaan on äärimmäisen haastavaa, ja sit ku se toiminta katkee niin mitä tapahtuu katkon aikana, joka kestää x määrän aikaa. Plus sitten ku saadaan se toiminta uudelleen käyntiin, saadaanks nuorii enää takasi? Ja monesti tämmöset nuoret, joil ei oo mitään rytmii elämässä, ne ehkä oppii siihen, et oikei nyt on joku hanke tai joku toiminta mikä on ja pysyy. Ja sit ku se ei ole ja pysy. Niin mä nään sen niinku aika haastavaks täs meidän työssä.” (Santalainen)

Havainnekuva 7: Haastateltavan ohjeistuksia sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävään nuorisotyöhön

Havainnekuvan selitys: keskeisimpiä asioita ohjaustyössä nuorten kanssa, herkkyys toiminnassa, itsereflektio, sukupuolen vaikutuksen tiedostaminen kasvuun, nuoren rohkaiseminen sekä stereotyyppien avaaminen.

Loppupäätelmänä voidaan todeta, että sukupuolisensitiivinen työ vastaa nuorisotyön tarpeeseen. On huomattu, että niin tytöillä kuin pojilla on omia erilaisia tarpeita, ja sukupuoli vaikuttaa monella tavalla nuoren kasvuun. Sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävä nuorisotyö ottaa huomioon lapsuuden ja nuoruuden erityispiirteet ja kehitystehtävät ja se rohkaisee nuorta kasvamaan yksilöksi. Sukupuolisensitiivisellä työotteella nuorisotyötä tekevällä ohjaajalla on merkittävä rooli työn onnistumisen kannalta, ja se vaatii ohjaajalta itseltään työstämistä ja itsereflektiota omien ajatusmallien ja toiminnan suhteen. Haastateltava näki Joensuun Setlementin nykyisten toimintojen tarpeellisuuden ja toteutusmallien olevan hyviä ja toimivia. Heidän mielestään myös tulevan hankkeen olevan erinomainen paikka tuottaa sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävää sosiaalista nuorisotyötä menestyksekkäästi.

5 OPINNÄYTETYÖN TUOTOS

5.1 Kehittämissuunnitelman rakenne

Opinnäytetyön varsinaisena tuotoksena syntyi kehittämissuunnitelma Joensuun Setlementti ry:n käyttöön. Tuotos tehtiin pdf. – muotoon ja se lähetettiin sähköisesti Joensuun Setlementti ry:n jokaiselle työntekijälle. On myös sovittu, että opinnäytetyö ja tuotoksena työstetty kehittämissuunnitelma esitellään Joensuun Setlementin hallituksen kokouksessa sekä kevätkokouksessa tiistaina 19.5.2015.

Kehittämissuunnitelma koostuu seitsemästä luvusta: esipuhe, tausta, tavoitteet, kehittämiskohteet, ideoita kehittämiskohteisiin, kehittämistyön seuranta ja arviointi sekä lopuksi. Esipuheessa johdatellaan aiheeseen ja siihen, mitä kehittämissuunnitelma pitää sisällään. Luvussa kaksi kerrotaan työn taustasta ja siitä miksi selvitykselle ja sen pohjalta syntyneelle kehittämissuunnitelmalle oli tarve tilaajalta. Sen jälkeen kerrotaan työn tavoitteista ja tilaajan odottamasta hyödyistä. Luvussa neljä ja viisi käy-

dään yksityiskohtaisemmin lävitse niitä teemoja, kohderyhmiä ja toimintamuotoja sekä muita kehittämisen paikkoja, joita haastatteluissa ja selvityksessä nousi esiin, ja annetaan konkreettisia ideoita näihin liittyen. Ohjeita toiminnan onnistumisen seurantaan – luvussa annetaan ideoita siihen, miten Joensuun Setlementin toiminnan kehittymistä voidaan seurata ja arvioida ja tätä kautta mahdollistaa entistä paremmin toimintojen onnistuminen. Luvussa seitsemän on kehittämistyön päätössanat ja yhteenvedo koko tuotoksesta.

Päädyn tällaiseen rakenteeseen kehittämissuunnitelman osalta, sillä halusin selkeän tuotoksen jossa konkretia näkyy. Teoreettinen osuus ja haastatteluista saatu aineiston analysoiminen näkyy opinnäytetyössä, jonka vuoksi halusin kehittämissuunnitelmasta helppolukuisemman ja selkeämmän. Näin ollen se on myös miellyttävämpi tilaajan kannalta.

5.2 Kehittämissuunnitelman sovellettavuus ja tulosten yleistettävyys

Kehittämissuunnitelma työstettiin Joensuun Setlementti ry:n käyttöön nimenomaan heidän tulevan hankkeensa suunnittelua ajatellen. Tämä selvitys ja kehittämissuunnitelma on tehty ajatellen Joensuun Setlementin mahdollisuuksia tehdä sukupuolisen-sitiivistä nuorisotyötä. Samalla se tarjoaisi myös koko Joensuun nuorisotyön palvelurakenteelle hyötyä kohdistamalla työtä tärkeäksi katsotuille kohderyhmille toimivin menetelmin. Kehittämissuunnitelmaa laadittaessa ehdotukset on ajateltu Joensuun Setlementin toiminnan kannalta.

Koska aineiston otanta on kohtalaisen pieni, ei opinnäytetyön tuloksia voida varmuudella yleistää tai tehdä yleistäviä johtopäätöksiä. Tulokset sen sijaan antavat suuntaa sille, minkälaiselle toiminnalle Joensuun nuorisosektorilla olisi tarvetta selvityksen kohderyhmälle. Toivottavasti opinnäytetyö toimii hyvänä pohjana ja apuna työn tilaajalle uutta hanketta suunniteltaessa, sekä mahdollisesti avaa uusia näkökulmia konkreettisten toimintaideoiden ja kehittämissideoiden kautta. Kehittämiskohteet pohjautuvat haastateltavien näkemyksiin, joita on jatkojalostettu miettimällä konkreettisia toimintamuotoja ja tarkemmin kehittämisen paikkoja. Näin ollen tuloksiin vaikuttaa

myös haastateltavien työnkuva ja se, mistä näkökulmasta he ajattelevat kehittämiskohteita.

6 LOPUKSI

Opinnäytetyöprosessi oli osaltaan haastava, mutta ennen kaikkea kasvattava ja ammatillisesti kehittävä kokemus. Toivoin opinnäytetyön aiheekseni työtä, josta olisi konkreettista hyötyä tilaajaorganisaatiolle, ja Joensuun Settlementti vastasi tähän toiveeseeni. Vaikka työn tärkeys tilaajalle tuotti paineita työn onnistumisesta ja pelkoa omasta epäonnistumisesta, se toimi erityisesti motivoivana asiana.

Opinnäytetyöprosessissa haasteeksi koin lopullisen työn tarkoituksen sekä selvityksen sisällön selkiytymisen. Työllistävin vaihe oli haastattelujen litterointi. Haastattelu-tilanteissa keskustelua riitti, ja yhteistyö haastateltavien kanssa oli todella hyvää, vaikka haastattelut välillä laajenivat pois aihealueesta ja haastattelijana minun piti osata ohjata keskustelu takaisin aiheeseen. Mielenkiintoisena koin sen, miten alan toimijoilla, työnkuvasta riippuen, voi olla joko täysin samanlainen näkökulma nuorten asioihin, tai vastaavasti kehittämisen paikat nähdään eri näkökulmista. Lisäksi oli mielenkiintoista kuulla haastateltavien työnkuvasta käytännön kautta sekä siitä, miten he työskentelevät ja kehittävät omalla toiminnallaan Joensuun alueen nuorille suunnattuja palveluita.

Olen mielestäni saavuttanut ne tavoitteet, mitä asetin opinnäytetyölleni. Kehittämisuunnitelmaan kokosin teemoittain niitä asioita mitä haastatteluissa nousi esille. Sisällössä vastattiin opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin:

- Kenelle sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä tulisi Joensuussa kohdistaa?
- Mitä ovat ne toimintamuodot, joilla Joensuun Settlementin kannattaisi tuottaa toimintaa edellä mainituille kohderyhmille?

Kaiken kaikkiaan olen tyytyväinen lopputulokseen ja toivon, että siitä on konkreettista hyötyä tilaajaorganisaatiolle, ja että se vastaisi tarpeeseen. Pyrin tekemään kehittä-

missuunnitelmasta selkeän tuotoksen. Tarkoituksena oli tuoda esiin kohderyhmät ja toimintamuodot, ja antaa käytännön ideoita niiden toteuttamiseksi. Näiden lisäksi kehittämissuunnitelmaan koostin muita ideoita Joensuun Setlementin toiminnan tueksi.

Haastatteluissa tuli ilmi, että Joensuussa tarvitaan sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävää sosiaalista nuorisotyötä entistä enemmän. Haastatteluissa korostui tarve tuottaa palveluja varhaisnuoruuden iästä aina itsenäistymisiässä oleville nuorille, ja nimenomaan vapaa-ajanpalveluita ennaltaehkäisevästä näkökulmasta. Pienryhmätoiminta, toimintojen maksuttomuus sekä matala kynnyks olivat keskeisiä teemoja, mitä nousi esiin. Haastateltavat myös näkivät Joensuun Setlementin nykyisen toiminnan tarpeellisena ja hyvänä. Sitä on syytä säilyttää ja kehittää entisestään esimerkiksi laajentamalla Tyttöjen ja Poikien tupien aukioloja. Haastateltavat painottivat myös yhteistyön merkitystä eri toimijoiden välillä.

Mielestäni kehittämissuunnitelma onnistui hyvin, ottaen huomioon, että haastateltavia oli vain viisi. Tulokset mitä haastatteluista saatiin, ovat siis suuntaa antavia. Materiaalia kuitenkin näistä haastatteluista kertyi hyvä määrä. Haastateltavien tehtävät ja kokemus nuorisosektorilla, vaikutti näkemysten moniulotteisuuteen. Työ vastasi tutkimuskysymyksiin: kenelle sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä ja millä toimintamuodoilla Joensuun Setlementin olisi hyvä uuden hankkeensa myötä tuottaa. Kehittämideoita ja näkökulmia kehittämisen kohteisiin tuli paljon ja useista näkökulmista. Siksi kehittämissuunnitelmassa ei tuoda vain yhtä tiettyä teemaa esiin, vaan se on pikemminkin kooste niistä asioista mitä erityisesti nousi esiin. Tulosten monipuolisuus on varmasti myös rikkaus tätä kehittämistyötä ajatellen, sillä näin tuotos on monipuolisempi ja antaa useammasta perspektiivistä ideoita, joita Joensuun Setlementti voi hyödyntää uuden hankkeensa myötä, lähitulevaisuudessa muussa toiminnassaan tai myöhemmin.

LÄHTEET

- Anttonen, Erja 2007. Sukupuolisensitiivisyys kansalaistoiminnassa ja nuorisotyössä. Humanistisen ammattikorkeakoulu julkaisuja. Sarja C, oppimateriaaleja 13. Helsinki.
- Auvinen, Suvi & Sundell, Sara 2012. Sukupuolisensitiivisyyttä kasvatukseen. Tulva 2/2012, 28–29.
- Eischer, Heli & Tuppurainen, Jonna 2011. Tyttöjen Talo on kuin avoin koti. Helsinki: Setlementtinuorten liitto ry. Setlementtijulkaisuja 22.
- Erola, Jouni 2015. Suullinen tiedonanto 11.3.2015. Joensuu: Nuorisopalvelut.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Helsingin Tyttöjen Talo 2014. Sukupuolisensitiivisyys. Viitattu 9.1.2015. <http://www.tyttojentalo.fi/sukupuolisensitiivisyys>.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. 13-14. painos. Helsinki: Tammi.
- Joensuun Setlementti ry 2014. Viitattu 9.1.2015. <http://setlementtijoensuu.fi/>.
- Joutsen, Satu 2015. Suullinen tiedonanto 10.3.2015. Joensuu: Aspa-koti Sillansuu.
- Juutilainen, Päivi-Katriina. 2003. Sukupuoliherkkyys ohjauksessa. Teoksessa Vanhalakka-Ruoho, Marjatta (toim.) 2003. Näkymätöntä näkyväksi. Elämäkulku, työura ja sukupuolietoinen ohjaus – projektin ydinteemoja. Joensuu: Joensuun yliopistopaino. 86-101.
- Laanterä, Kalle & Seppilä, Sami 2013. Sukupuolisensitiivisyys työssä poikien kanssa. Nuorisotyö 3/2013, 18–19.
- Lehmus, Heikki 2015. Suullinen tiedonanto 16.3.2015. Joensuu: Nuorisoasema.
- Linnossuo, Outi 2003. Sosiaalinen ja toiminnallinen nuorisotyö. Teoksessa Linnossuo, Outi (toim.) 2003. Sosiaalinen ja toiminnallis-terapeuttinen työ nuorten kanssa. Turku: Turun ammattikorkeakoulu, 5-14.
- Malmi, Kati & Seppälä, Piia & Eischer, Heli & Mulari, Heta 2012. Isosisko- ja Tyttöjen Tupatoiminta: Toimintatavat ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattorin opas. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry.
- Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.
- Nieminen, Juha 2008. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Hoikkala, Teemu & Sell, Anna (toim.) 2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseura. Helsinki: Hakapaino Oy, 21–43.
- Nummenmaa, Anna Raija & Korhonen, Päivi-Katriina 2000. Sukupuolisensitiivinen ohjaus. Teoksessa Onnismaa, Jussi & Pasanen, Heikki & Spangar, Timo (toim.) 2000. Ohjaus ammattina ja tieteenalana 1. Ohjauksen lähestymistavat ja ohjaustutkimus. Jyväskylä: PS-kustannus. 70–82.
- Nuorisolaki. 27.1.2006. Viitattu 23.2.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>.

- Näre, Sari 2008. Sukupuoli- ja kulttuurisensitiivinen tyttötyö. Teoksessa Hoikka, Teemu & Sell, Anna (toim.) 2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseura. Helsinki: Hakapaino Oy 541-547.
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Poutanen, Karri 2015. Suullinen tiedonanto 5.3.2015. Joensuu: Sosiaali- ja terveyskeskus.
- Punnonen, Varpu 2008. Sukupuolisensitiivinen sosiaalinen nuorisotyö. Teoksessa Hoikkala, Teemu & Sell, Anna (toim.) 2008. Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusseura. Helsinki: Hakapaino Oy, 521–540.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.) Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 22–56.
- Santalainen, Jelena 2015. Suullinen tiedonanto 9.3.2015. Helsinki: Suomen Settlementiliitto.
- Settlementiliitto 2015a. Sukupuolisensitiivisyys. Viitattu 9.1.2015.
<http://www.setlementti.fi/sukupuolisensitiivisyys/sukupuolisensitiivisyys2/>.
- Settlementiliitto 2015b. Poikatyö. Viitattu 25.1.2015.
<http://www.setlementti.fi/tyttotyö/poikatyö/>
- Settlementiliitto 2015c. Sosiaalinen nuorisotyö. Viitattu 13.1.2015.
<http://www.setlementti.fi/toiminta/lapsi-ja-nuorisotyö/sosiaalinen-nuorisotyö/>.
- Settlementiliitto 2015d. Suomen Settlementiliitto. Viitattu 9.1.2015.
<http://www.setlementti.fi/setlementtiliitto>.
- Tilastokeskus 2015a. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Viitattu 10.1.2015.
<https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/>.
- Tilastokeskus 2015b. Teemahaastattelu. Viitattu 10.1.2015.
<https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurungot

HAASTATTELURUNGO KARRI POUTANEN

Teen opinnäytetyön Joensuun Setlementille, aiheenani on ”Esiselvitys sukupuolisensitiivisen nuorisotyön sijoittumisesta Joensuun palvelurakenteeseen”. Selvitän siis, millaista sukupuolisensitiivistä työtä Joensuussa tarvitaan: ketkä sitä tarvitsevat ja mitkä ovat ne toimintamuodot joilla toimintaa olisi hyvä toteuttaa.

Rajauksena selvitykselle: alle 20 – vuotiaat nuoret & vapaa-ajan palvelut heille, sukupuolisensitiivinen työote.

Varmistuksena vielä: saanko tuoda henkilöllisyytesi esiin opinnäyteytössäni?

”Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä huomioida sukupuolten vaikutuksia nuoren elämässä. Kun tehdään sukupuolisensitiivistä tyttö- ja poikatyötä, keskiössä on tunnistaa erilaisia tyttöä ja poikana olemisen muotoja ja tapoja. Puhuttaessa sukupuolisensitiivisestä työstä, tarkoitetaan niitä työtapoja, joilla pyritään purkamaan, avaamaan ja laajentamaan sukupuolirooleja ja roolittuneita käyttäytymismalleja. Sukupuolisensitiivisyydessä keskeisenä ajatuksena on se, että yksilö on oikeanlainen juuri sellaisena kuin on. Tällaista työtä tehdessä pyrkimyksenä on tukea ja auttaa yksilöä muodostamaan oma identiteettinsä ja rohkaista häntä kasvussa omaksi itsekseen, ilman paineen tunnetta olla tietynlaisen muotin tai mallin mukainen.”
(Suora lainaus opinnäytetyöni tietoperustasta)

1) Kerro itsestäsi: työnimike ja missä olet töissä, mitä työsi pitää sisällään ja mitä se on käytännössä?

Selvitän sukupuolisensitiivisen nuorisotyön tarvetta Joensuussa ja niitä mahdollisuuksia, millaista toimintaa Joensuun Setlementti voisi alkaa tuottamaan uuden hankkeen myötä. Tarkoituksena on keskittää uuden hankkeen toiminta sellaiselle kohderyhmälle, sellaisin toimintamuodoin, mille on Joensuussa tarvetta.

2) Millainen on työsi ja asiantuntijuutesi näkökulmasta Joensuun alueen vapaa-ajan palvelut nuorille?

- Tarjotaanko riittävästi palveluita eri toimijoiden kautta?
- Mitä palveluita on jo tarpeeksi, eli mitä ei tarvitse tällä hetkellä lisätä?

3) Ketkä näkökulmastasi tarvitsisivat toimintaa Joensuussa?

- Minkälaiset toimintamuodot kokisit hyväksi edellä mainitsemillesi kohderyhmille?

4) Setlementtikentällä sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä tehdään muun muassa itsenäistyvien nuorten, ulkopuolisuutta / yksinäisyyttä kokevien nuorten ja nuorten vanhempien parissa ja toimintamuotoina voidaan käyttää muun muassa pienryhmätoimintaa, yksilötyöskentelyä sekä vertaistoimintaa. Joensuun Setlementti haluaa tuoda näitä toimintamuotoja ja setlementtiosaimista Joensuun alueelle. Onko mielestäsi näille kohderyhmille ja toimintamuodoille tarve Joensuussa?

5) Miten kehittäisit Joensuun alueen matalan kynnyksen toimintoja nuorille / leiritoimintoja / vapaaehtoistoimintaa / pienryhmätoimintaa?

6) Onko sinulla muita ehdotuksia, mille toimintamuodoille ja kenelle uutta hanketta Joensuun Setlementin olisi hyvä kohdistaa tai mitä tulisi ottaa huomioon?

7) Mikä paikka näkemyksesi mukaan sukupuolisensitiivisellä nuorisotyöllä olisi Joensuun palveluissa ja minkälaiseen toimintaympäristöön tällainen uusi hanke sijoittuisi?

- Mitkä ovat tarpeet ja toteuttamismahdollisuudet Joensuussa kun toiminnan kohderyhmänä ovat nuoret ja heidän vapaa-ajantoimintansa?

Onko mitään lisättävää tai kysyttävää?

Kiitos!

HAASTATTELURUNKO JELENA SANTALAINEN

Teen opinnäytetyön Joensuun Setlementille, aiheenani on ”Esiselvitys sukupuolisensitiivisen nuorisotyön sijoittumisesta Joensuun palvelurakenteeseen”. Selvitän siis, millaista sukupuolisensitiivistä työtä Joensuussa tarvitaan: ketkä sitä tarvitsevat ja mitkä ovat ne toimintamuodot joilla toimintaa olisi hyvä toteuttaa.

Rajauksena selvitykselle: alle 20 – vuotiaat nuoret & vapaa-ajan palvelut heille, sukupuolisensitiivinen työote.

Varmistuksena vielä: saanko tuoda henkilöllisyytesi esiin opinnäytetyössäni?

1) Kerro itsestäsi: työnimike ja missä olet töissä, mitä työsi pitää sisällään ja mitä se on käytännössä?

Selvitän sukupuolisensitiivisen nuorisotyön tarvetta Joensuussa ja niitä mahdollisuuksia, millaista toimintaa Joensuun Setlementti voisi alkaa tuottamaan uuden hankkeen myötä. Tarkoituksena on keskittää uuden hankkeen toiminta sellaiselle kohderyhmälle, sellaisin toimintamuodoin, mille on Joensuussa tarvetta.

2) Kerro lyhyesti, mitä sukupuolisensitiivisyys käytännössä on, ja miten se ilmenee kun sitä käytetään työotteena sosiaalisessa nuorisotyössä?

3) Mitkä ovat sukupuolisensitiivisen nuorisotyön keskeiset piirteet?

4) Mitä mahdollisuuksia sukupuolisensitiivisyys nuorisotyössä avaa oman työnkuvasi ja asiantuntijuutesi näkökulman kautta? Eli miksi se on merkityksellistä?

5) Mihin tarpeeseen sukupuolisensitiivinen työ vastaa?

- Onko sinulla antaa esimerkkejä, minkälaisia tuloksia muilta toimijoilta on saatu, kun on tehty sukupuolisensitiivistä työtä?

6) Joensuun Setlementillä on tahtotila tuoda setlementtiosaamista ja hyviä käytäntöjä Joensuun alueelle. Mitä ajatuksia sinulla olisi tarjota kehittämistyön tueksi?

Olet työsi kautta paljon tekemisissä, ja niin sanotusti ajan hermolla niistä nuorille kohdistetuista vapaa-ajan palveluista joita Setlementtitoimijat tuottavat kukin omalla toiminta-alueellaan ympäri Suomea.

7) Onko työsi ja asiantuntijuutesi kokemuksen kautta noussut esiin, kenelle sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä kannattaisi erityisesti kohdistaa? (Eli onko noussut esiin jotain tiettyä kohderyhmää / toimintamuotoa joille on ollut selkeästi eniten tarvetta myös muualla, ja jota voisi tutkia olisiko vastaavaa tarvetta myös Joensuussa?)

Onko sinulla mitään kysyttävää tai lisättävää?

Kiitos!

HAASTATTELURUNKO SATU JOUTSEN

Teen opinnäytetyön Joensuun Setlementille, aiheenani on ”Esiselvitys sukupuolisensitiivisen nuorisotyön sijoittumisesta Joensuun nuorisotyön palvelurakenteeseen”. Selvitän siis, millaista sukupuolisensitiivistä työtä Joensuussa tarvitaan: ketkä sitä tarvitsevat ja mitkä ovat ne toimintamuodot joilla toimintaa olisi hyvä toteuttaa.

Rajauksena selvitykselle: alle 20 – vuotiaat nuoret & vapaa-ajan palvelut heille, sukupuolisensitiivinen työote.

Varmistuksena vielä: saanko tuoda henkilöllisyytesi esiin opinnäytetyössäni?

”Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä huomioida sukupuolten vaikutuksia nuoren elämässä. Kun tehdään sukupuolisensitiivistä tyttö- ja poikatyötä, keskiössä on tunnistaa erilaisia tyttöä ja poikana olemisen muotoja ja tapoja. Puhuttaessa sukupuolisensitiivisestä työtöteestä, tarkoitetaan niitä työtapoja, joilla pyritään purkamaan, avaamaan ja laajentamaan sukupuolirooleja ja roolittuneita käyttäytymismalleja. Sukupuolisensitiivisyydessä keskeisenä ajatukseksi on se, että yksilö on oikeanlainen juuri sellaisena kuin on. Tällaista työtä tehdessä pyrki- myksenä on tukea ja auttaa yksilöä muodostamaan oma identiteettinsä ja rohkaista häntä kasvussa omaksi itsekseen, ilman paineen tunnetta olla tietynlaisen muotin tai mallin mukainen.” (Suora lainaus opinnäytetyöni tietoperustasta)

1) Kerro itsestäsi: työnimike ja missä olet töissä, mitä työsi pitää sisällään ja mitä se on käytännössä?

- Millainen on työpaikkasi asiakaskunta ja miksi /miten ovat päätyneet Asumisenpalveluihin?

Selvitän sukupuolisensitiivisen nuorisotyön tarvetta Joensuussa ja niitä mahdollisuuksia, millaista toimintaa Joensuun Setlementti voisi alkaa tuottamaan uuden hankkeen myötä. Tarkoituksena on keskittää uuden hankkeen toiminta sellaiselle kohderyhmälle, sellaisin toimintamuodoin, mille on Joensuussa tarvetta.

2) Millainen on työsi ja asiantuntijuutesi näkökulmasta Joensuun alueen vapaa-ajan palvelut nuorille?

- Tarjotaanko riittävästi palveluita eri toimijoiden kautta?
- Mitä palveluita on jo tarpeeksi, eli mitä ei tarvitse tällä hetkellä lisätä?

3) Ketkä näkökulmastasi tarvitsisivat toimintaa Joensuussa?

- Minkälaiset toimintamuodot kokisit hyväksi edellä mainitsemillesi kohderyhmille?

4) Onko erityisesti työsi asiakaskunnan kautta ilmennyt jotain tiettyä kohderyhmää, joille olisi hyvä kehittää toimintaa?

- Millaisen toimintamuodon kokisit hyvänä heille ja miksi?

5) Setlementtikentällä sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä tehdään muun muassa itsenäistyvien nuorten, ulkopuolisuutta / yksinäisyyttä kokevien nuorten ja nuorten vanhempien parissa ja toimintamuotoina voidaan käyttää muun muassa pienryhmätoimintaa, yksilötyöskentelyä sekä vertaistoimintaa. Joensuun Setlementti haluaa tuoda näitä toimintamuotoja ja setlementtiosaimista Joensuun alueelle. Onko mielestäsi näille kohderyhmille ja toimintamuodoille tarve Joensuussa?

6) Miten kehittäisit Joensuun alueen matalan kynnyksen toimintoja nuorille / leiritoimintoja / vapaaehtoistoimintaa / pienryhmätoimintaa?

7) Onko sinulla muita ehdotuksia, mille toimintamuodoille ja kenelle uutta hanketta Joensuun Setlementin olisi hyvä kohdistaa tai mitä tulisi ottaa huomioon?

8) Mikä paikka näkemyksesi mukaan sukupuolisensitiivisellä nuorisotyöllä olisi Joensuun palveluissa ja minkälaiseen toimintaympäristöön tällainen uusi hanke sijoittuisi?

- Mitkä ovat tarpeet ja toteuttamismahdollisuudet Joensuussa kun toiminnan kohderyhmänä ovat nuoret ja heidän vapaa-ajantoimintansa?

Onko mitään lisättävää tai kysyttävää?

Kiitos!

HAASTATTELURUNKO JOUNI EROLA

Teen opinnäytetyön Joensuun Setlementille, aiheenani on ”Esiselvitys sukupuolisensitiivisen nuorisotyön sijoittumisesta Joensuun nuorisotyön palvelurakenteeseen”. Selvitän siis, millaista sukupuolisensitiivistä työtä Joensuussa tarvitaan: ketkä sitä tarvitsevat ja mitkä ovat ne toimintamuodot joilla toimintaa olisi hyvä toteuttaa.

Rajauksena selvitykselle: alle 20 – vuotiaat nuoret & vapaa-ajan palvelut heille, sukupuolisensitiivinen työote.

Varmistuksena vielä: saanko tuoda henkilöllisyytesi esiin opinnäytetyössäni?

”Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä huomioida sukupuolten vaikutuksia nuoren elämässä. Kun tehdään sukupuolisensitiivistä tyttö- ja poikatyötä, keskiössä on tunnistaa erilaisia tyttöä ja poikana olemisen muotoja ja tapoja. Puhuttaessa sukupuolisensitiivisestä työtöteestä, tarkoitetaan niitä työtapoja, joilla pyritään purkamaan, avaamaan ja laajentamaan sukupuolirooleja ja roolittuneita käyttäytymismalleja. Sukupuolisensitiivisyydessä keskeisenä ajatuksena on se, että yksilö on oikeanlainen juuri sellaisena kuin on. Tällaista työtä tehdessä pyrki- myksenä on tukea ja auttaa yksilöä muodostamaan oma identiteettinsä ja rohkaista häntä kas- vussa omaksi itsekseen, ilman paineen tunnetta olla tietynlaisen muotin tai mallin mukainen.” (Suora lainaus opinnäytetyöni tietoperustasta)

1) Kerro itsestäsi: työnimike ja missä olet töissä, mitä työsi pitää sisällään ja mitä se on käytän- nössä?

Selvitän sukupuolisensitiivisen nuorisotyön tarvetta Joensuussa ja niitä mahdollisuuksia, millais- ta toimintaa Joensuun Setlementti voisi alkaa tuottamaan uuden hankkeen myötä. Tarkoituksen- na on keskittää uuden hankkeen toiminta sellaiselle kohderyhmälle, sellaisin toimintamuodoin, mille on Joensuussa tarvetta.

2) Millainen on työsi ja asiantuntijuutesi näkökulmasta Joensuun alueen vapaa-ajan palvelut nuorille?

- Tarjotaanko riittävästi palveluita eri toimijoiden kautta?
- Mitä palveluita on jo tarpeeksi, eli mitä ei tarvitse tällä hetkellä lisätä?

3) Ketkä näkökulmastasi tarvitsisivat toimintaa Joensuussa?

- Minkälaiset toimintamuodot kokisit hyväksi edellä mainitsemillesi kohderyhmille?

4) Setlementtikentällä sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä tehdään muun muassa itsenäistyvien nuorten, ulkopuolisuutta / yksinäisyyttä kokevien nuorten ja nuorten vanhempien parissa ja toi- mintamuotoina voidaan käyttää muun muassa pienryhmätoimintaa, yksilötyöskentelyä sekä vertaistoimintaa. Joensuun Setlementti haluaa tuoda näitä toimintamuotoja ja setlementtiosaa- mista Joensuun alueelle. Onko mielestäsi näille kohderyhmille ja toimintamuodoille tarve Joen- suussa?

5) Miten kehittäisit Joensuun alueen matalan kynnyksen toimintoja nuorille / leiritoimintoja / va- paaehtoistoimintaa / pienryhmätoimintaa?

6) Onko sinulla muita ehdotuksia, mille toimintamuodoille ja kenelle uutta hanketta Joensuun Setlementin olisi hyvä kohdistaa tai mitä tulisi ottaa huomioon?

7) Mikä paikka näkemyksesi mukaan sukupuolisensitiivisellä nuorisotyöllä olisi Joensuun palve- luissa ja minkälaiseen toimintaympäristöön tällainen uusi hanke sijoittuisi?

- Mitkä ovat tarpeet ja toteuttamismahdollisuudet Joensuussa kun toiminnan kohderyh- mänä ovat nuoret ja heidän vapaa-ajantoimintansa?

Onko mitään lisättävää tai kysyttävää?

Kiitos!

HAASTATTELURUNKO HEIKKI LEHMUS

Teen opinnäytetyön Joensuun Setlementille, aiheenani on ”Esiselvitys sukupuolisensitiivisen nuorisotyön sijoittumisesta Joensuun palvelurakenteeseen”. Selvitän siis, millaista sukupuolisensitiivistä työtä Joensuussa tarvitaan: ketkä sitä tarvitsevat ja mitkä ovat ne toimintamuodot joilla toimintaa olisi hyvä toteuttaa.

Rajauksena selvitykselle: alle 20 – vuotiaat nuoret & vapaa-ajan palvelut heille, sukupuolisensitiivinen työote.

Varmistuksena vielä: saanko tuoda henkilöllisyytesi esiin opinnäytetyössäni?

”Sukupuolisensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä huomioida sukupuolten vaikutuksia nuoren elämässä. Kun tehdään sukupuolisensitiivistä tyttö- ja poikatyötä, keskiössä on tunnistaa erilaisia tyttöä ja poikana olemisen muotoja ja tapoja. Puhuttaessa sukupuolisensitiivisestä työtöteestä, tarkoitetaan niitä työtapoja, joilla pyritään purkamaan, avaamaan ja laajentamaan sukupuolirooleja ja roolituneita käyttäytymismalleja. Sukupuolisensitiivisyydessä keskeisenä ajatuksena on se, että yksilö on oikeanlainen juuri sellaisena kuin on. Tällaista työtä tehdessä pyrki- myksenä on tukea ja auttaa yksilöä muodostamaan oma identiteettinsä ja rohkaista häntä kasvussa omaksi itsekseen, ilman paineen tunnetta olla tietynlaisen muotin tai mallin mukainen.” (Suora lainaus opinnäytetyöni tietoperustasta)

1) Kerro itsestäsi: työnimike ja missä olet töissä, mitä työsi pitää sisällään ja mitä se on käytännössä?

- Millainen on työpaikkasi asiakaskunta ja miksi /miten ovat päätyneet Nuorisoasemalle?

Selvitän sukupuolisensitiivisen nuorisotyön tarvetta Joensuussa ja niitä mahdollisuuksia, millaista toimintaa Joensuun Setlementti voisi alkaa tuottamaan uuden hankkeen myötä. Tarkoituksena on keskittää uuden hankkeen toiminta sellaiselle kohderyhmälle, sellaisin toimintamuodoin, mille on Joensuussa tarvetta.

2) Millainen on työsi ja asiantuntijuutesi näkökulmasta Joensuun alueen vapaa-ajan palvelut nuorille?

- Tarjotaanko riittävästi palveluita eri toimijoiden kautta?
- Mitä palveluita on jo tarpeeksi, eli mitä ei tarvitse tällä hetkellä lisätä?

3) Ketkä näkökulmastasi tarvitsisivat toimintaa Joensuussa?

- Minkälaiset toimintamuodot kokisit hyväksi edellä mainitsemillesi kohderyhmille?

4) Onko työsi asiakaskunnan kautta ilmennyt jotain tiettyä kohderyhmää, joille olisi hyvä kehittää toimintaa?

- Millaisen toimintamuodon kokisit hyvänä heille ja miksi?

5) Setlementtikentällä sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä tehdään muun muassa itsenäistyvien nuorten, ulkopuolisuutta / yksinäisyyttä kokevien nuorten ja nuorten vanhempien parissa ja toimintamuotoina voidaan käyttää muun muassa pienryhmätoimintaa, yksilötyöskentelyä sekä vertaistoimintaa. Joensuun Setlementti haluaa tuoda näitä toimintamuotoja ja settlementtiosaimista Joensuun alueelle. Onko mielestäsi näille kohderyhmille ja toimintamuodoille tarve Joensuussa?

6) Miten kehittäisit Joensuun alueen matalan kynnyksen toimintoja nuorille / leiritoimintoja / vapaaehtoistoimintaa / pienryhmätoimintaa?

7) Onko sinulla muita ehdotuksia, mille toimintamuodoille ja kenelle uutta hanketta Joensuun Setlementin olisi hyvä kohdistaa tai mitä tulisi ottaa huomioon?

8) Mikä paikka näkemyksesi mukaan sukupuolisensitiivisellä nuorisotyöllä olisi Joensuun palveluissa ja minkälaiseen toimintaympäristöön tällainen uusi hanke sijoittuisi?

- Mitkä ovat tarpeet ja toteuttamismahdollisuudet Joensuussa kun toiminnan kohderyhmänä ovat nuoret ja heidän vapaa-ajantoimintansa?

Onko mitään lisättävää tai kysyttävää?

Kiitos!

Liite 2. Kehittämissuunnitelma

KEHITTÄMISSUUNNITELMA

Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö Joensuun
nuorisotyön palvelurakenteessa

Tekijä: Sara Lind

Kehittämissuunnitelma on opinnäytetyön tuotos, joka on tehty Joensuun Settlementti ry:n käyttöön keväällä 2015. Opinnäytetyö kuuluu Humanistisen ammattikorkeakoulun kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelmaan.

SISÄLLYS

1 ESIPUHE	59
2 TAUSTA	60
3 TAVOITTEET	60
4 KEHITTÄMISKOHTEET	61
4.1 Kohderyhmät	61
4.2 Toimintamuodot	62
5 IDEOITA KEHITTÄMISKOHTEISIIN	62
5.1 Tulevalle hankkeelle	62
5.2 Tulevaisuuteen	65
5.3 Muita kehittämisideoita toiminnan tueksi	67
6 OHJEITA TOIMINNAN ONNISTUMISEN SEURANTAAN	70
7 LOPUKSI	71

1 ESIPUHE

Tämä teos on kehittämissuunnitelma, joka on osa Humanistisen ammattikorkeakoulun, kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelman opinnäytetyötä. Se on Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö Joensuun nuorisotyön palvelurakenteessa -opinnäytetyön tuotos, jonka tilaajana toimii Joensuun Setlementti ry. Tutkimuskysymykset ovat: ketkä sukupuolisensitiivistä nuorisotyötä Joensuussa tarvitsevat, ja minkälaisina toimintamuotoina sitä olisi hyvä kyseisille kohderyhmille toteuttaa. Rajauksena aiheelle oli alle 20 – vuotiaat nuoret sekä heille kohdistetut vapaa-ajanpalvelut. Tässä kehittämissuunnitelmassa vastataan näihin tutkimuskysymyksiin, ja annetaan konkreettisia ideoita toiminnan ja hankkeen suunnittelun tueksi. Tulokset on koottu kaiken kaikkiaan viiden haastattelun pohjalta.

Kehittämissuunnitelman rakenne koostuu työn tarpeen ja taustojen kertomisesta ja siitä, miten päädyin tekemään lopputyöni Joensuun Setlementille. Luvussa kolme, avaan tavoitteita tarkemmin, jonka jälkeen esittelen kehittämiskohteita, jossa tuon esiin haastateltavien näkökulmia kenelle ja millä toimintamuodoin sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävää sosiaalista nuorisotyötä tarvittaisiin. Luvussa viisi annan tarkempia ehdotuksia näihin, sekä muita ideoita Joensuun Setlementin toiminnan tueksi. Lopussa kerron ajatuksiani ja ohjeita toimintojen seurantaan, ja päätän kehittämissuunnitelman loppusanoihin.

Tämä kehittämissuunnitelma on työstetty Joensuun Setlementti ry:n käyttöön ja sen tarkoituksena on antaa viitteitä ja konkreettisia ideoita, ketkä Joensuun alueella Joensuun Setlementin tuottamaa vapaa-ajantoimintaa tarvitsisivat ja millä toimintamuodoin sitä olisi hyvä toteuttaa. Toiveena on, että opinnäytetyöstä ja kehittämissuunnitelmasta on hyötyä Joensuun Setlementti ry:lle uuden toiminnan suunnittelulle sekä nykyisten toimintojen kehittämiseksi.

Joensuussa 4/ 2015

Sara Lind

2 TAUSTA

Tarve opinnäytetyön aiheelle ja kehittämissuunnitelman luomiselle tuli suoraan Joensuun Setlementti ry:ltä. Aihe oli ajankohtainen, sillä tilaajaorganisaation nykyinen Tyttöjen tupa- ja Isosisko hanke (2013-2015) päättyy, ja uutta hanketta varten oli tarve selvittää kohderyhmät, jotka sukupuolisensitiivisellä työtöteellä tehtävää sosiaalista nuorisotyötä Joensuussa tarvitsisivat ja menetelmät, joilla toimintaa olisi hyvä lähteä toteuttamaan.

Tämä opinnäytetyö pohjautuu tutkimukselliseen kehittämiseen. Konkreettisenä tuotoksena on kehittämissuunnitelma, jossa annetaan ideoita toimintamuodoille ja kohderyhmille, sekä tiivistetään selvityksen perusteella tarpeet ja toteuttamismahdollisuudet. Menetelmänä selvitykselle oli kvalitatiivinen tutkimus, jossa käytettiin puolistrukturoituja haastatteluja. Aineisto kerättiin viidestä haastattelusta, ja näiden pohjalta tehtiin johtopäätöksiä tähän kehittämissuunnitelmaan ja annetaan ideoita Joensuun Setlementti ry:n toiminnan tueksi. Haastateltavat olivat Joensuun kaupungin nuorisajohtaja Jouni Erola, Joensuun sosiaali- ja terveystoimen kehittämispäällikkö Karri Poutanen, asumisenpalvelu Aspa-koti Sillansuusta varavastaava Satu Joutsen, Nuorisoaseman erityisnuorisotyöntekijä Heikki Lehmus sekä Setlementtiliiton MeKaikki! –hankkeen projektipäällikkö Jelena Santalainen. Haastateltavista neljä työskentelee Joensuussa, ja yksi Helsingissä.

3 TAVOITTEET

Tahtotilana oli haastatteluiden kautta selvittää, kenelle Joensuun Setlementin olisi toimintaansa tarpeellista kohdistaa ja millä toimintamuodoilla. Kehittämissuunnitelmassa pyritään tuomaan selkeästi esiin ne tarpeet mitä Joensuussa nuorten vapaa-ajanpalveluissa on, sekä antaa konkreettisia ideoita, näkökulmia ja toimintamalleja Joensuun Setlementti ry:n työn tueksi.

Tämän kehittämissuunnitelman tavoitteena on antaa hyödyllisiä ja konkreettisia ideoita, näkökulmia ja toimintamalleja, mitä Joensuun Setlementti pystyisi hyö-

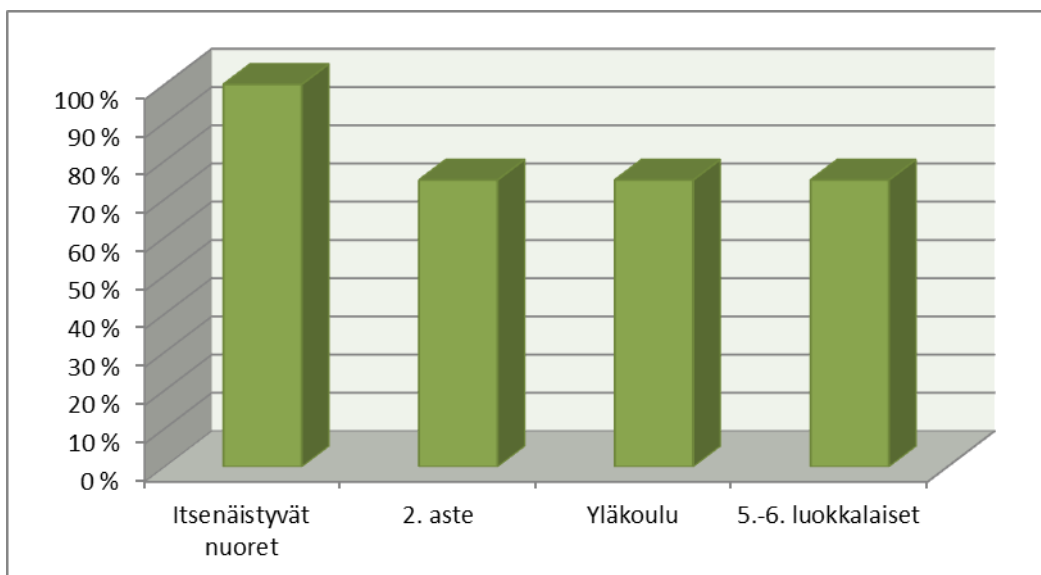
dyntämään niin uuden hankkeensa suunnittelussa ja kohdentamisessa kuin myös nykyisten toimintojen kehittämisessä. Tässä tuotoksessa esille tulevat kehittämisideat pohjautuvat asiantuntijahaastatteluihin, joilla pyrittiin kartoittamaan Joensuun alueen nuorisopalveluiden nykytilanne, sekä kehittämisen tarpeet.

4 KEHITTÄMISKOHTEET

4.1 Kohderyhmät

Haastatteluissa nousi selkeästi esiin kohderyhmät, joille toivottiin vapaa-ajanpalveluiden tuottamista Joensuun Settlementin toimesta. Toiminnan kohdistamisen tarpeellisuutta nähtiin erityisesti

- 5-6 luokkalaisille varhaisnuorille
- yläkouluikäisille
- 2. asteen koulutuksen nuorille
- itsenäistymisen vaiheessa oleville nuorille

Havainnekuva 1: 4 / 4 haastateltavasta (100%) näki vapaa-ajantoimintojen tuottamisen tarpeelliseksi itsenäistyville nuorille, 3 / 4 (75%) näki vapaa-ajantoimintojen tuottamisen 2. asteen ikäisille, yläkoulu –ikäisille sekä 5 – 6 – luokkalaisille. Huomiona: Taulukko tehty 4 haastateltavan mukaan, Santalaiselle esitetyt kysymykset eivät koskeneet Joensuun kohderyhmiä, koska hän ei työskentele Joensuun nuorisosektorilla.

4.2 Toimintamuodot

Ideat mitä tuodaan esiin, on pyritty ajattelemaan Joensuun Setlementin ja settlementityön arvoihin, tavoitteisiin, ja toimintamalleihin sopiviksi. Opinnäytetyöhön haastateltujen nuorisovalan toimijoiden toiveet, näkemykset ja ideat on tuotu esiin, jonka lisäksi on pyritty viemään näitä ideoita ja näkökulmia pidemmälle käytännön ideoiden kautta.

Haastatteluissa nousi esiin erityisesti

- Pienryhmätoiminta (avoin & suljettu)
- Yksilötyöskentely

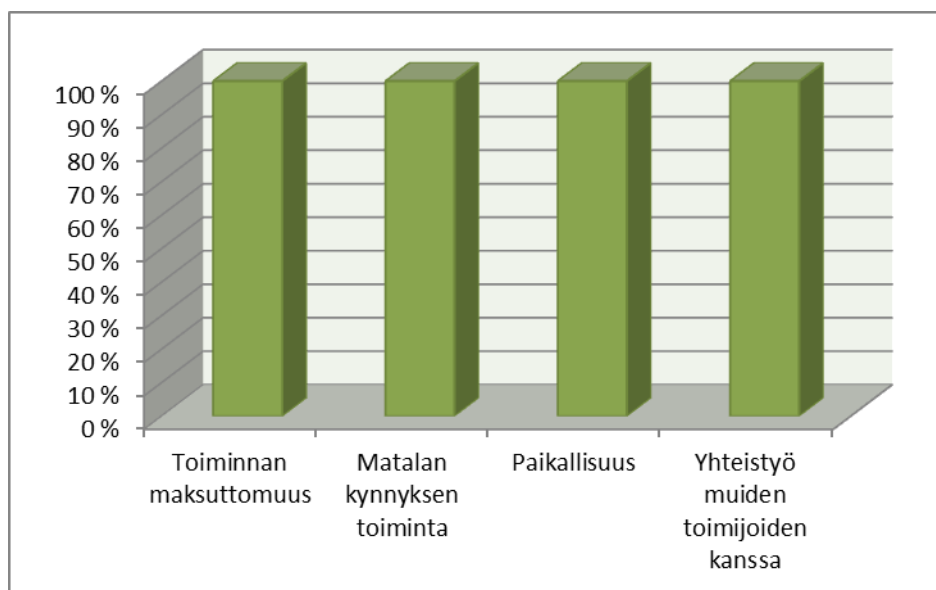
Koska haastateltavat näkivät Joensuun Setlementin nykyiset toimintamallit toteutuksineen toimivina ja kohderyhmänsä ja tavoitteensa saavuttamina, toivoivat he niiden jäävän palvelutarjontaan. Toiveena oli myös nykyisten toimintojen kehittäminen ja täten myös laajentaminen entisestään, jotta toiminta tavoittaisi yhä enemmän nuoria. Nykyisten toimintojen kehittämistä käsitellään luvussa 5.3 Muita kehittämisideoita toiminnan tueksi.

5 IDEOITA KEHITTÄMISKOHTEISIIN

5.1 Tulevalle hankkeelle

Lähtökohtana tulevalle hankkeelle pidettiin toimintojen maksuttomuutta, paikallisuutta, matalan kynnyksen osallistumista ja yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Haastateltavista viisi viidestä toi esiin kaikki nämä asiat. Haastateltavien mielestä oli tuleva hanke sisällöltään mikä vain, ei toimintaan osallistuminen saisi edellyttää maksua, niihin osallistuminen tulisi olla matalan kynnyksen toimintaa, ja niiden pitäisi sijoittua nuoren omiin ympäristöihin, jonne pääsisi helposti. Lisäksi Joensuun Setlementin tulisi tehdä yhteistyötä muiden nuorisovalan toimijoiden kanssa, jotta palvelut vastaisivat niiden tarpeisiin ja palvelisivat näin mahdollisimman montaa tahoja.

Esittelen seuraavaksi ajatuksiani, miten Joensuun Setlementti voisi pienryhmätoimintaa ja yksilötyöskentelyä toteuttaa.

Havainnekuva 2: 5 / 5 haastateltavasta (100 %) toi esiin tarpeen toiminnan maksuttomuudelle, matalan kynnyksen toiminnalle, paikallisuudelle sekä yhteistyölle muiden toimijoiden kanssa.

Pienryhmätoiminta: Olisi tarpeen koota eri teemoilla pienryhmiä, sillä kaikille isoissa ryhmissä toimiminen ei ole luontevaa. Pienryhmätoiminta sijoittuu yksilötyön ja ryhmätoiminnan välimaastoon, ja mahdollistaa nuoren kokonaisvaltaisen kohtaamisen. Joensuun Setlementti voisi toteuttaa pienryhmätoimintaa niin suljetun kuin myös avointen pienryhmien kautta. Seuraavaksi esittelen näkemyksiäni, miten Joensuun Setlementti voisi pienryhmätoimintaa ja yksilötyötä toteuttaa. Havainnekuvaan olen tiivistänyt keskeisimmät seikat.

Avoimessa pienryhmätoiminnassa ideana olisi Joensuun Setlementin tiloissa toteuttaa esimerkiksi kerran viikossa, muutaman tunnin ajan avointa ryhmätoimintaa. Näkisin, että kohderyhmä olisi hyvä jakaa, esimerkiksi ryhmä 11-15 –vuotiaille ja 16-20 –vuotiaille. Osallistuminen ei vaatisi sitoutumista joka kerta, vaan ryhmiin saisi tulla aina silloin kuin nuori haluaa. Yksi teema olisi jokaisella ryhmäkerralla, ja joka viikko teemat vaihtelisivat. Teemoja voisi olla esimerkiksi kokkikerho, näyttelemineen, taideaineet, elokuvat, seurustelu, sosiaalisen median käyttö tai liikunta. Teemailtoihin voi pyytää myös vierailijoita, esimerkiksi Väestöhankkeesta Hanna Myllylä oli yhden haastateltavan mielestä hyvä henkilö

kertomaan nuorille seurustelusta. Mielestäni tämänkaltaisessa toiminnassa olisi hyvä osallistaa nuoria ja ottaa huomioon heidän toiveitaan teemojen suhteen.

Suljetut pienryhmät olisi hyvä muodostaa joko kohdennetusti, esimerkiksi koululta tai muilta yhteistyökumppaneilta tulleen toiveen mukaisesti, nuorilta tulleiden toiveiden mukaan, tai ohjaajien havaitsemien tarpeiden kautta. Pienryhmätapaamisia voisi olla viidestä kymmeneen ja ryhmäläisiä olisi hyvä olla kolmesta kymmeneen. Jotta suljettu pienryhmätoiminta vastaa sille asetettuun tarpeeseen, edellyttää se sitoutuneisuutta myös nuoren puolelta. Näkisin suljettujen pienryhmien olevan mahdollisuus ottaa esiin nuorelle vaikeampiakin asioita. Siksi joitain teemoja mitä voisi miettiä toteutettavaksi Joensuun Setlementin toimesta, olisi kiusaamista koulussa kokevat / kokeneet nuoret, siirtymävaiheessa olevat nuoret kuten alakoulusta yläkouluun siirtyvät tai hiljaisemmat / vetäytyneemmät nuoret. Haasteena näiden aiheiden kohdalla voi olla niiden henkilökohtaisuus ja haavoittuvaisuus nuoren elämään. Siksi näen, että toiminnassa sekä ryhmäläisten keskinäinen, että ohjaajan ja ryhmäläisten välinen luottamus täytyy toimia. Mielestäni tällaisissa suljetuissa ryhmissä olisi hyvä käsitellä aiheita sensitiivisesti ja keskittyä nuorten omiin voimavaroihin sekä antaa samanaikaisesti nuorelle oikeutus aiheen herättäviin tunteisiin.

Koska haastateltavat nostivat erityisesti itsenäistymisen vaiheessa oleville nuorille suunnattujen toimintojen tarpeen, näkisin hyödyllisenä pienryhmätoiminnan perustamisen kohdennettuna itsenäistyville nuorille. Ryhmässä voisi käsitellä itsenäistymistä ja mitä sen myötä elämään tulee sekä ihan arjen hallinnan taitoja.

Yksilötyöskentely nähtiin mahdolliseksi toteuttaa, mikäli nuorelta löytyy tarvetta sille. Haastatteluissa Joensuun Setlementin nykyiset työntekijät nähtiin sopiviksi henkilöiksi tekemään yksilötyötä. Toisena vaihtoehtona tuotiin esiin sellaisen henkilön palkkaaminen, joka on vastaavaa työtä tehnyt aiemmin. Itse näen kuitenkin paremmaksi vaihtoehdoksi nykyiset työntekijät, sillä heillä selkeästi on taitoa ja osaamista kyseistä työmuotoa varten. Lisäksi ajattelen, että nuorten on helpompi keskustella sellaisen aikuisen kanssa, joka on jo tuttu muunkin toiminnan kautta. Joensuun Setlementin tuottama yksilötyö voisi olla ohjaajan ja nuoren välistä keskustelua, nuoren omien ajatusten jäsentämisessä auttamista,

kuuntelua, ja arjen tukena olemista. Yksilötyötä voi tehdä minkä ikäisten kanssa tahansa. Haastatteluissa nousi esille 2. asteen koulutuksessa olevat nuoret, jotka ovat eniten hakeutuneet tällaisten palveluiden piiriin.

Havainnekuva 3: Yhteenveto pienryhmätoiminnan ja yksilötyön toteuttamisideasta

5.2 Tulevaisuuteen

Joensuun Setlementille pidemmän tähtäimen kehittämisen kohteeksi nousi esiin

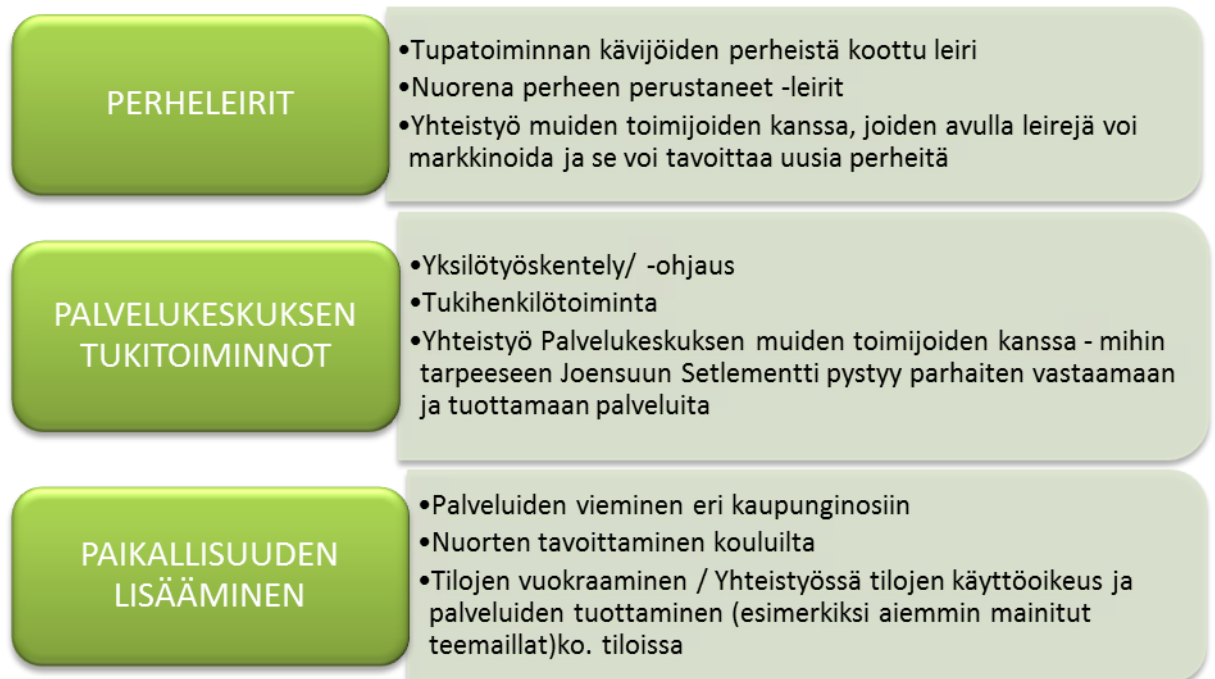
- perheleirien tuottaminen
- Joensuuhun suunniteltuun Palvelukeskukseen tukitoiminnot
- paikallisuuden lisääminen

Perheleireille nähtiin suuri tarve Joensuussa. Koska Joensuun Setlementti on järjestänyt menestyksekkäästi useita Isosisko-Pikkusisko – parien leirejä, sekä Tyttöjen tuvan kävijöille kesäleirejä, nähtiin Joensuun Setlementillä olevan osaamista tuottaa jatkossa myös perheleirejä. Ehdotukseni olisi koota viikonloppuleiri noin 10 perheelle. Aluksi leirit voisi koota esimerkiksi Tyttöjen ja Poikien tupien kävijöistä ja heidän perheistään markkinoimalla tällaista niin kävijöille itselleen kuin myös heidän vanhemmilleen. Näin lasten ja nuorten tukeminen on myös kokonaisvaltaisempaa, sillä luonnollisesti perhe vaikuttaa nuoren vointiin merkittävästi. Tarvetta perheleireille nostaa myös se, ettei Joensuun alueella niitä juuri järjestetä.

Toisena ajatuksena perheleirien muodostamiselle on kohdentaa leiri esimerkiksi nuorena perheen perustaneille nuorille vanhemmille lapsineen. Tässä kohtaa olisi hyvä hyödyntää yhteistyökumppaneita, kuten Perheentaloa, joka mahdollisesti voisi tavoittaa tätä kohderyhmää helposti. Myös muut toimijat kuten järjestöt, seurakunnat, Lähiötalo, Joensuun kaupunki, sosiaali- ja terveystoimi, voisivat olla yhteistyökumppaneina hyviä esimerkiksi markkinoimalla leirejä omille asiakkailleen. Perheleirien kohdentaminen nuorille vanhemmille avaa samalla hyvän vertaistuellisen ilmapiirin.

Tarve **Palvelukeskuksen tukitoimintojen** tuottamiselle nousi esiin, sillä Joensuuhun ollaan suunnittelemassa niin sanottua Palvelukeskusta, jossa tahtotilana olisi saada luotua yhtenäinen palvelusysteemi. Sen kautta nuorille pystyttäisiin tarjoamaan kohdennettuja palveluita ja ohjaamaan heitä niiden palveluiden ja toimijoiden piiriin, kunkin yksittäisten tarpeiden mukaisesti. Joensuun Setlementti olisi hyvä yhdeksi yhteistyökumppaniksi tähän kokonaisuuteen mukaan. Joensuun Setlementin tarjoamat palvelut voisivat olla esimerkiksi yksilötyöskentelyä tai tukihenkilötoimintaa. Näitä ehdotuksia haastateltavat perustelivat sillä, että järjestöissä nuoret eivät tunne olevansa viranomaispalveluiden kanssa tekemisissä, ja tarjottuihin palveluihin osallistuminen olisi näin luontevampaa. Haastateltavat näkivät Joensuun Setlementin toiminnan niin nuorille, kuin Joensuun nuorisotyön palvelurakenteelle hyvänä. He toivoivat Joensuun Setlementin vakiintuvan toimijaksi Joensuussa ja laajentavan toimintaa eri puolille kaupunkia.

Paikallisuuden lisääminen on siis yksi kehittämisen paikka, joka etenee pikku hiljaa. Joensuun Setlementin toimintaa voisi laajentaa ajan myötä eri kaupunginosiin, jossa nuorille ei ole tarpeeksi palveluita. Yksi tapa saavuttaa tätä tarvetta, on yhteistyö muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi toimintaa varten tilojen käyttöoikeus koulujen, seurakuntien tai järjestöjen tiloista, voisi olla yksi mahdollinen vaihtoehto. Siinä tapauksessa tarjottava toiminta pitäisi olla sellaista, mitä pystyy toteuttamaan niissä puitteissa mitä kyseessä oleva tila mahdollistaa. Tällainen tilojen käyttöoikeus esimerkiksi kerran viikossa, mahdollistaa palveluiden laajentamisen niihin kaupunginosiin, missä sitä ei vielä ole. Tätä varten pitäisi tehdä enemmän kartoitusta siitä, mille alueelle toimintaa erityisesti tarvittaisiin, jotta toiminta menee tarve eikä tilat edellä.

Havainnekuva 4: Yhteenveto kehittämiskohteista tulevaisuudelle

5.3 Muita kehittämisideoita toiminnan tueksi

Muita kehittämiskohteita Joensuun Setlementin toimintaan oli

- nykyisten toimintojen kehittäminen entisestään
- yhteistyön laajentaminen muiden nuorisoalan toimijoiden kanssa

Haastatteluissa korostui nykyisten Joensuun Setlementin tuottamien, Tyttöjen ja Poikien tupa sekä Isosisko- ja Isoveli – toimintojen tarpeellisuus. Ne nähtiin kohderyhmänsä tavoittavina, toimivina kokonaisuuksina, joita tehdään hyvällä konseptilla. Nämä toiminnot haluttiin yksimielisesti jättää Joensuun Setlementin toimintamuodoiksi, sillä niillä on oma paikkansa jo nyt Joensuun nuorisotyön palvelurakenteessa. Sen vuoksi haastateltavat nostivat esiin näiden, jo hyväksi todettujen, toimintojen jatkokehittämisen tarpeen. Näin toimintaa saataisiin laajennettua, se tavoittaisi enemmän nuoria ja tätä kautta juurruttaisi Joensuun Setlementin asemaa Joensuun palvelurakenteessa.

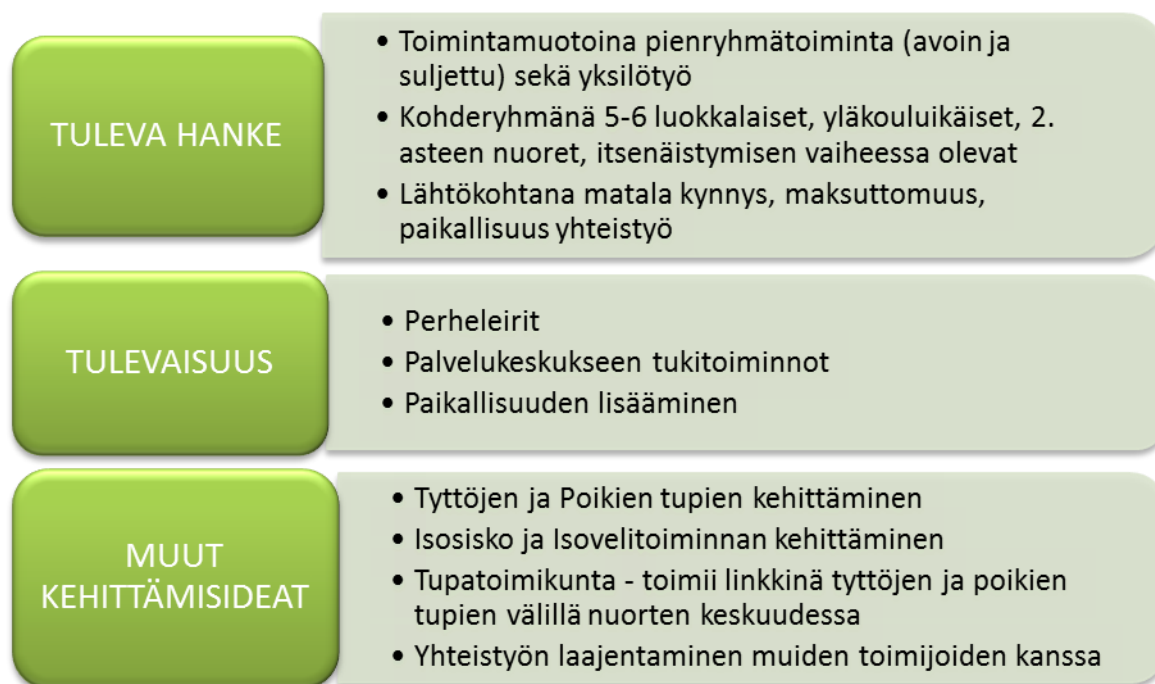
Hyväksi tavaksi **nykyisten toimintojen kehittäminen** nähtiin Tyttöjen ja Poikien tupien aukiolojen laajentamisella sekä ikäjakauman (6-16) pilkkomisella. Tällöin mahdollistuisi kohdennetumpi toiminta ja toiminnassa pystyttäisiin ottamaan paremmin huomioon eri ikävaiheiden kehitystehtävät ja kohdistaa toiminnat tämän mukaan. Tyttöjen ja Poikien tupien aukioloja voisi laajentaa esimerkiksi niin, että perjantai- tai lauantai-illaksi tulisi aukiolo. Tämä voisi olla kohdennettu 2. asteen ikäryhmälle, sekä itsenäistyville nuorille. Samalla se toimisi vaihtoehtoisena paikkana viikonlopun kaupungilla oleskelulle. Ehdotuksenani ikähaarukan jakamiseen on alakouluikäiset, yläkouluikäiset sekä 16-20 –vuotiaat.

Isosiskotoiminta on lähtenyt Joensuun Setlementillä hyvin käyntiin ja toiminnalle on selkeästi tarve. Siksi on hyvä, että Isoveljiä koulutetaan myös. Koska toiminta on ollut vasta vähän aikaa, mielestäni sen kehittämiseksi on hyvä toimintaa jatkaa sellaisenaan. Mielestäni Isosiskoja ja Isoveljiä olisi tarpeellista Joensuun Setlementin toimesta alkaa kouluttaa myös muualla Pohjois-Karjalan alueilla. Tämä mahdollistaisi pienten paikkakuntien, jossa vapaa-ajantoimintaa ei ole tarjolla niin paljoa oman rikkautensa. Näiden kuntien lapsille ja nuorille koulutettaisiin Isosisko tai Isoveli, jonka kanssa voi viettää aikaa.

Jos Joensuun Setlementti haluaa tulevaisuudessa tuottaa tupatoimintaansa sekaryhmille, ehdottaisin ”Tupatoimikunnan” perustamista. Tämä niin sanottu **Tupatoimikunta** voisi olla tietyin väliajoin, esimerkiksi lukukausi kerrallaan, vapaaehtoisten tuvalla kävijöiden perustama ryhmä. Ryhmän tarkoituksena olisi pitää Tyttöjen ja Poikien –tupiin liittyviä kokouksia, jossa nuoria osallistamalla suunniteltaisiin meneillään olevan kauden tapahtumia. Nämä Tupatoimikunnan

jäsenet voisivat myös suunnitella Tyttöjen ja Poikien tupia yhdistäviä tapahtumia, kuten diskoa, ravintolapäivää ja omalta osaltaan innostaa kukin oman tupansa kävijöitä osallistumaan näihin yhteisiin tapahtumiin. Tupatoimikunnan tapaamisissa olisi sekä Tyttöjen tuvan, että Poikien tuvan ohjaaja paikalla, sillä omien ideoiden tuonti esiin voi olla luontevampaa, kun jo tuttu aikuinen on läsnä.

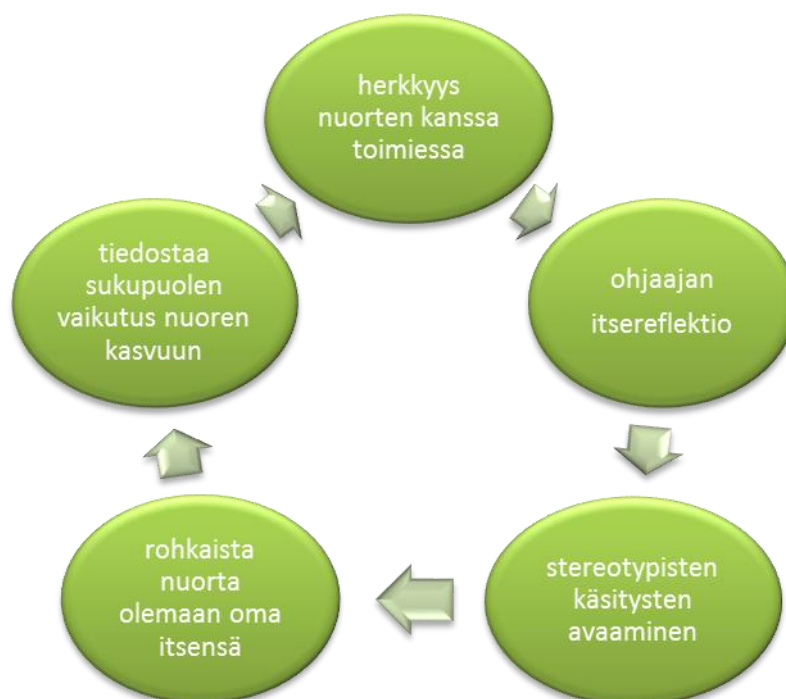
Yhteistyön kehittäminen nousi esiin haastatteluissa. Haastateltavien mielestä yhteistyö on kaikkien toimijoiden sekä kohderyhmien etu. Näin voidaan vastata paremmin nuorten tarpeisiin. Ihanne tilanne olisi, etteivät nuorten kanssa työskentelevät ja heille palveluita tuottavat toimijat kilpaile asiakkaistaan, vaan täydentäisivät toisiaan. Yhteistyön muotoina voi olla esimerkiksi yhteiset hankkeet, tapahtumat, leirit, toiminta tai tilat. Tärkeää on avoin kanssakäyminen, toisten tukeminen, sekä yhteinen päämäärä nuorten hyväksi.

Havainnekuva 5: Yhteenveto

Joensuun Settlementi tekee sosiaalista nuorisotyötä sukupuolisensitiivisellä työotteella. Siinä otetaan huomioon sukupuolen vaikutus nuoren kasvuun, avataan stereotypisoituneita käsityksiä ja ymmärretään nuoruuden erityispiirteitä, kehitystehtäviä sekä rohkaistaan nuorta kasvamaan omaksi itsekseen. Haasta-

teltavat näkivät sukupuolisensitiivisen työn tärkeänä ja hyvänä keinona erityisesti nuorten parissa toimiessa. Haastateltavat näkivät myös Joensuun Settlementin tulevan hankkeen olevan erinomainen paikka tuottaa menestyksekkäästi sukupuolisensitiivisellä työotteella tehtävää sosiaalista nuorisotyötä. Ohjaajalla on tärkeä rooli nuorisotyössä. Seuraavaan havainnekuvaan olen koonnut keskeisimpiä asioita, joita nuorten kanssa työskentelevän tulee ottaa työssään huomioon.

Havainnekuva 6: Keskeisiä asioita, mitä nuorten kanssa työskentelevän tulee ottaa työssään huomioon

6 OHJEITA TOIMINNAN ONNISTUMISEN SEURANTAAN

Vanhaa toimintaa kehittäessä ja uutta luodessa, on tärkeää työn jatkuva arviointi ja siksi tähän on koottu muutamia seikkoja, joilla näitä voi seurata ja arvioida.

- Palaute – palaute niin yhteistyökumppaneilta, asiakkailta ja muilta alan toimijoilta on tärkeää. Mitkä piirteet on koettu toimiviksi ja mielekkäiksi? Mitä pitäisi vielä kehittää? Onko jotain mikä ei toimi?
- Ohjaajien itsereflektio – Mitä kehitettävää toimintamalleissa on? Millä muilla keinoin työtä voisi tehdä? Tulisiko uusia menetelmiä kokeilla, miten? Onko jotain minkä voi jättää pois? Mikä ei toimi tai ei tavoita kohde-ryhmää, miksi? Ovatko omat ohjausmenetelmät toimivat? Onko työyhteis-

sö avoin, toimiva, luova ja toisiaan tukeva? Miten omalla työskentelyllä voi vaikuttaa työilmapiiriin ja työn sisältöön? Mitä omassa työskentelyssä on onnistunut? Missä on kehittämistä?

- Miten uudet toiminnot / uusi hanke / vanhojen toimintojen kehittäminen ovat vaikuttaneet Joensuun Setlementin toimintaan? Mihin ollaan tyytyväisiä ja mihin ei? Miten pystytään entistä enemmän kehittämään toimintaa niin, että saavutetaan tavoitteet?

Havainnekuva 7: Ohjeita toiminnan seurantaan

7 LOPUKSI

Tämä kehittämissuunnitelma tehtiin opinnäytetyön tuotoksena Joensuun Setlementti ry:n käyttöön. Sen tarkoituksena oli antaa näkökulmia, suuntaa ja ideoita sille, kenelle uutta hanketta olisi tarve kohdistaa ja millä toimintamuodoilla. Lisäksi annettiin käytännön ideoita muun toiminnan tueksi. Aineisto, joihin kehittämissuunnitelman näkökulmat ja ideat pohjautuvat, ovat viiden nuorisovalvonnan toimijan haastattelumateriaalista.

Joensuun Setlementin tuottamat nykyiset toiminnot nähtiin tarpeellisena. Tämän vuoksi uusi hanke ei saisi korvata nykyisiä Joensuun Setlementin tuottamia toimintoja nuorille. Ihannetilanteessa nykyiset toiminnot jäävät ja uusi hanke laajentaisi Joensuun Setlementin nuorille kohdennettuja vapaa-ajanpalveluita ja

tätä kautta myös Joensuun nuorisotyön palvelurakennetta. Haastatteluissa korostui tarve kehittää entisestään nykyisiä hyväksi todettua toimintoja, sekä kohdistaa toimintaa ja varhaisnuoruuden iästä itsenäistyviin nuoriin. Pienryhmätöiminta ja yksilö nousivat esiin toimintamuotoina. Lähtökohtana kaikelle toiminnalle nähtiin maksuttomuus, matala kynnys, yhteistyö sekä paikallisuus. Haastatteluvien mielestä ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön tulisi panostaa.

Uusien toimintojen käynnistäminen ja juurruttaminen osaksi palveluita on pitkä prosessi, mikä vaatii jatkuvaa kehittämistä ja toiminnan reflektointia. Olen iloinen, että omalla panoksellani tämän opinnäytetyön kautta olen saanut olla tekemässä uuden toiminnan käynnistämisen pohjalle selvitystä kohderyhmistä ja toimintamuodoista, joilla sitä olisi hyvä lähteä toteuttamaan. Toin kehittämissuunnitelmassa koostetusti ne keskeisimmät asiat, mitä aineistossa haastateltavilta nousi esiin. Haastateltavien näkemysten pohjalta toin miettimieni käytännön esimerkkien kautta malleja, joilla joitain toimintoja voitaisiin toteuttaa.

On huomioitava, että selvitys on suuntaa antava, viiden nuorisoalan työntekijän näkemyksiin pohjautuva. Se on tarkoitettu Joensuun Setlementti ry:n toimintaan kohdistetuksi, eikä siis yleistäviä päätelmiä voida varmuudella tehdä. Toivon tästä kehittämissuunnitelma olevan apua Joensuun Setlementti ry:lle uuden hankkeen suunnittelussa sekä muun toiminnan kehittämisessä.